

BYGGNAD SAR ARBETAREN

**Rekordmånga
lämnar facket**

**Klagade på
a-kassan -
fick 2 400 mer**

**Hammaren som
hållit i 45 år**

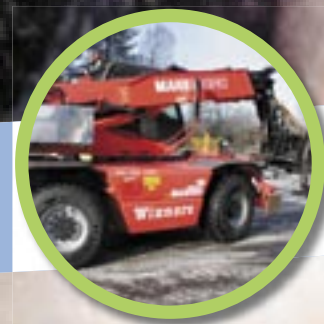
**Så mycket ska
du tjäna på
sommarijobbet**

**Uthyrd får
samma lön
som laget**

UTSLAGEN AV DAMM

Robert tvingades sluta på bygget när han var 29

Varning - kranen kan välta

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

i.d@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Johan Sjöholm
allmänreporter
08-728 49 73
070-651 62 59

j.s@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård
reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

a.s@byggnadsarbetaren.se

Magnus Bergström
allmänreporter
08-728 49 76
070-280 25 35

m.b@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Berit Djuse
Korrektur: Michelle Bergman

TS-kontrollerad
upplaga 2006: 130 700

Postadress: 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm
Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning
Prenumeration: edb, telefon 010-588
48 08 **E-post:** prenumeration@edb.
com **Pris, helår:** 297 kr
Annons: Swartling & Wranding Media,
telefon 08-54516067
Repro: Grafit
Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

ARBETSMILJÖ

DAMM TVINGADE ROBERT ATT SLUTA PÅ BYGGE

När Robert Hortlund var 29 år fick han domen: om du inte slutar som snickare kommer du inte att kunna gå i trappor vid 40.
SID 10-13

EXPERT PEKAR UT CHEFERNA SOM BOVAR

DE BYGGER UPP BOMBAT BEIRUT - IGEN

KLAGADE – FICK 2 400 MER I MÅNADEN I A-KASSA

BYGGLIV
**HÄR SKA
AFFÄRSMÄN
BO I LYX** SID 16-18

OLYCKSRISK
**VARNING
- KRANEN
KAN VÄLTA** SID 20-21

LÖNER
**BYGGANDET HAR
SLUTAT ÖKA** SID 34-35

Allt fler medlemmar lämnar facket

BYGGNYTT/ Sedan årsskiftet har drygt 2 700 medlemmar lämnat Byggnads. Även andra LO-förbund tappar medlemmar.
SID 29

DEBATT SID 6

"Vi står inför ett hot"

"Arbetsgivarna kommer att kunna välja om deras anställda ska omfattas av kollektivavtal och arbetsrätt eller ej", skriver "Tomas".

GREJER & GREPP SID 36

Glaslift sparar kroppen

Nya liften klarar upp till 250 kilos last.

BYGGFOLK SID 40-41

Han har haft samma hummare i 45 år

BYGGFOLK SID 38-39

Därför är Afrika kylmontörens kontinent

Johnny Perssons arbete som kylmontör har varit ett äventyr - åtminstone de år han tillbringat på jobb i Afrika.

**6 TÄVLING
& 6 DANS** SID 8

Patrik fann kärlek på dansgolvet

MÖTEN & SÅNT SID 42

SISTA ORDET SID 46

BILDKRYSSET SID 47

FRÅGAN

Hur minskar ni dammet på bygget?

Stefan Olsson, 34 år, snickare, Umeå

– Vid nyproduktion dammsuger vi numera husen två gånger.

En gång innan vi tar in gipsen och sätter väggar och en gång efter. Det är flera år sedan jag var på rot-jobb, men jag vet ju att det finns kap och gersågar med dammsugare som man kan använda.

Robin Grefve, 21 år, murare, Skellefteå

– Vi använder skrapor i stället för sopkvastar och vi använder dammsugare så ofta det går. Bäst är dammsugare. Vi använder också utsug för att få bort dammet på arbetsplatserna.

Martin Karlsson, 42 år, snickare, Finspång

– Vi har luftrenare och så dammsuger vi så mycket vi kan, för att hålla dammet borta från arbetsplatsen.

DAMMFARAN ÖKAR PÅ BYGGET

SID 10-13

Vi byggarbetare står inför ett stort hot

● Försvagningen av löntagarna är tänkt att ske framför allt genom försämringar av a-kassan och anställningsskyddslagen.

Den kanske viktigaste, försvagningen av enskilda löntagares trygghet som regeringen ska genomföra är de aviserade förändringarna av reglerna om F-skattsedel.

Man ska kunna betraktas som företagare även om den enda kund man har är den tidigare arbetsgivaren.

Det som händer om förslaget blir verklighet är att en arbetsgivare först kan säga upp en anställd med hänvisning till arbetsbrist, och sedan säga välkommen tillbaka om du blir egenföretagare.

Om arbetstagaren accepterar – och vem gör inte det om alternativet är arbetslöshet med en ersättning som motsvarar hälften av den gamla lönen – så kommer hon eller han inte att omfattas av vare sig kollektivavtalet eller arbetsrätten i övrigt.

I praktiken kommer alltså arbetsgivarna att kunna välja om deras anställda ska omfattas av

GINNAR SEIBOLD

Tillsammans är löntagarna starka, menar insändarskribenten.

kollektivavtal och arbetsrätt eller ej. Tänk om alla polacker, letter, estländare med flera skulle komma och utföra våra arbeten, här i Sverige, till en lönenivå som de tycker är okej? Vad tror ni händer då?

Men regeringen nöjer sig inte med det. Det ska bli dyrare att tillhöra facket också. Avdragsrätten för både a-kasseavgiften och fackföreningsavgiften slopas medan arbetsgivarna får behålla avdragsrätten för avgiften till sina organisationer.

Så ser strategin ut. Försäkra för löntagarna och försvaga

facket så att löner och arbetsvillkor kan pressas ner.

Ska vi gå med på detta eller är det kanske dags att verkligen börja tänka på hur vi och våra barn ska ha det i framtiden?

Ska vi ge alla chansen att klara sig med att arbeta eller ska vi gå med på att regeringen och Svenskt Näringsliv skapar en låglönelösnad för dem med sämst förutsättning.

Nej, vi ska se till att vi håller ihop. Om vi inte gör det kommer alla vi arbetstagare att bli förlorare.

● Vi ska prata med våra arbetskamrater.

● Vi ska prata med våra grannar.

● Vi ska prata med våra barn.

● Vi ska prata med alla vi möter om vikten av att vi organiserar oss i våra respektive fackföreningar.

För ensamma är vi inget men tillsammans är vi jävligt starka! Och tillsammans ska vi se till att den ”nya” regeringen Reinfeldt & Co, blir en parentes.

TOMAS, RÖRKROKARE

Byggarbetsgivare behöver ny ledning

● Sveriges Byggingustrier, BI, i konflikt med Seko och tidigare med Byggnads.

BI måste vara den i särklass mest konfliktbenägna arbetsgivarorganisationen i Sverige.

Kan ni inte försöka att lösa avtalsituationen på ett mer ansvarsfullt sätt?

BI är förmodligen den mest konservativa konstellationen på svensk arbetsmarknad.

När ska det ske en modernisering av BI:s kommunikationsmetoder?

Kanske måste det till en ny och modern ledning?

KBJ

Förhandla om ett nytt avtal

● Nog är det arbetsgivarens marknad om man endast kan få en ökning av lönerna med 3,20 kronor, det är cirka 3 procents löneökning. Inflationen är cirka 2 procent, så vi har fått en extremt liten löneökning. I Norge är grundlönen 138 norska kronor, det motsvarar 155 svenska kronor. En betongare tjänar i Norge 29 000 Nkr i månaden

och arbetar 150 timmar i månaden. Jag önskar att facket sätter sig och omförhandlar:

- grundlönen.
- traktamentet, så att det höjs, eller att skatten slopas.
- övertidsersättning – ska vara minst dubbla ersättningen för vanliga veckodagar och tredubblad vid helgdagar

JHN

BODTOMTEN

– Folk betalar dyrt för pyttesmå hotellrum. Dags att hyra ut boden i sommar...?

LÄS MER

Fler debattinlägg på webben www.byggnadsarbetaren.se

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Faxa: 08-728 49 80

Ring: 08-728 49 00

Glöm inte uppge namn och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Avtal klart – punkt slut!

Den 9 maj föll sista pusselbiten på plats i årets avtalsrörelse. Då fick Byggnads cirka 5 000 plåtslagare ett nytt avtal. Några dagar innan blev även kyl- och vvs-avtalen klara. Med nya avtal var arbetsfreden, enligt gammal god sed, säkrad för ännu en avtalsperiod.

Till hösten väntar ytterligare en avtalsrörelse – då för maskinförarna.

Att lönehöjningarna – som vanligt – blev för höga för arbetsgivarna i Svenskt Näringslivs ögon tycks tillhöra spelet – som vanligt. Detta i ett läge där byggbranschen går på högvarv och där bristen på byggfolk, och maskiner, är de främsta hindren för att bygga ännu mer.

Årets avtalsrörelse blev ovanligt stormig och det handlade inte bara om pengarna. Det handlade minst lika mycket om vem som ska ha makten över hur lönerna förhandlas fram.

Medan förhandlingarna pågick kallade byggarbetsgivarnas vd Bo Antoni Byggnads för arbetsmarknadens värstingar.

Byggnads tvingades sätta ner foten med en tredagars strejk på Peab-arbetsplaster för att nå fram till ett

”Men höjda avgifter, framför allt för a-kassan, gör att fler än tidigare ser till sin egen plånbok”

nytt avtal på bygg- och anläggningsområdet.

Årets avtalsrörelse ändrade på några veckor dramatiskt förutsättningarna för Byggnads. Granskningsarvodet försvann, men granskningen är kvar och ska i fortsättningen betalas av höjda medlemsavgifter.

För de flesta med jobb blev det ett nollsummespel, eftersom höjningen kompenseras genom att lönen höjdes.

Men höjda avgifter, framför allt för a-kassan, gör att fler än tidigare ser till sin egen plånbok. Under årets första kvartal tappade Byggnads drygt 2 700 medlemmar, och a-kassan förlorade cirka 4 200 medlemmar.

För att vända den trenden hjälper varken hemsidor eller reklamfilmer. Där hjälper bara samtal och att facket syns mer, inte bara på arbetsplatserna, utan också i skolorna.

Om facket ska kunna knyta till sig unga medlemmar måste de få kontakt med facket redan i början av byggutbildningen. Vilket tyvärr är långt ifrån självklart.

Nästa tidning kommer den 21 juni.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

AERO PELTOR

6 TÄVLING ● 6 DANS

TILL VEM: MURAREN PATRIK ERIKSSON, 20 år, från Härnösand.

VARFÖR: han **TÄVLAR I BUGG** sedan en månad tillbaka och ligger i hårdträning inför höstsäsongen.

”TÄNK ATT FÅ DANSAS BUGG MED SHAKIRA”

1 Hur gick det i din första tävling – Spirbuggen?

– Vi kom tia av 21 par. Jag är jättenöjd särskilt som vi inte tränat så mycket.

2 I Let's Dance har de ju dödslyft och sånt – har ni några specialknep?

– Man får inte göra såna grejer, då blir man diskvalificerad. Man bara dansar till musiken och kör inga specialare.

3 Det finns inga svåra steg i bugg – hur vet man då vem som är bäst i tävlingen?

– Man visar glädje och dansar till musiken. Man visar att man har bra kemi mellan sig och charmar domarna och publiken. Utstrålning är det väl. Så är det ju när man är ute och dansar socialt också, men då gör man det mest för att tjoa och tjemma.

4 Föddes dansintresset på gympan i skolan?

– Nja, jag har alltid varit lite intresserad. Han som jag jobbar med nu har tävlingsdansat och då umgicks vi mycket. Man kan säga att min arbetskamrat lurade med mig.

5 Så ni är de dansande murarna?

– Ja, det kan man säga.

6 Om du fick lära en kändis bugga i Let's Dance – vem skulle du då välja?

– Shakira, hon tror jag är grym. Tänk att få dansa bugg med henne.

Patrik Eriksson övar med sin buggpartner Maria Skyttmo.

JENNIE SUNDBERG

1 Vilket är värst: att vara kille och bjuda upp eller att vara tjej och stå och vänta?

– Det är värst för tjejerna. De kan ju bli uppbyggda av såna som är as-kalás. Killarna blir inte uppbyggda av äldre damer på samma sätt.

2 Hur säger du: ”tjena bruden, vill du svänga din lurviga?”

– Nä. Jag säger ”Hej, vill du dansa?” och räcker fram handen. Man får inte tacka nej, det är en oskriven regel. Möjligen om en fyllis bjuder upp.

3 Vilken musik är bäst att dansa till?

– Inte Vikingarna och Sven-Ingvars och sånt som gammfolket lyssnar på – de mal på och det händer inget roligt. Den nya dansbandsmusiken är det mer fart på.

4 Om bugg är en hoppig hundvalp, vad är då foxtrot?

– Då är foxtrot att kunna krama och mysa, som en liten kattunge.

5 Vilken föredrar du?

– Det beror på vem man dansar med ...

6 Blommar romantiken på dansgolvet?

– Jadå, det gör den. Jag har hittat min tjej där. Det är en fördel att hon är intresserad av dans – och av mig också får jag hoppas!

ANKI SYDEGÅRD

FRÄCKISEN

En gammal murare skröt över sin förmåga och om sina erövringar.

– När jag var ung kunde jag hänga en hink full med murbruk på apparaten, men det klarar jag inte längre.

– Varför inte då då? undrade arbetskamraten sarkastiskt.

– Knäna håller inte.

DAMMFARAN

UTSLAGEN AV

DAMMET - VID 29 ÅR

Robert Hortlund blev ställd inför ultimatum: sluta som snickare eller du kommer inte att orka gå i trappor när du är 40 år. Dammet höll på att förstöra hans kropp. Då var han 29 år.

TEXT MARGITE FRANSSON FOTO BERIT DJUSE OCH GUNNAR SEIBOLD

flera års tid hade Robert känt att något var fel. Han var ständigt sjuk i förkylningar, konstant trött och tät i lungorna av dammet. När allt ställdes på sin spets trodde han att det var en vanlig förkylning. Men han blev bara sämre och sämre. En dag på jobbet orkade han inte ens gå upp för en stege. Robert sa åt sin lärling att han måste till vårdcentralen, men att han skulle vara tillbaka om en halvtimme. Det blev betydligt längre.

– Läkarna insåg hur allvarligt det var. Jag hade fått lungsäcksinflammation och misstänkt hjärtsäcksinflammation, berättar Robert Hortlund.

Hans kropp var helt körd i botten. Immunförsvaret var utslaget. Hans allergi, som kan bero på dammet, hade förvärrats av den ständiga utsattheten för byggdamm.

När Robert väl gick hem från jobbet var det i en kropp som han knappt kände igen.

forts ▶

DAMMFARAN

Han var van att vara vältränad. Sedan barnsben har han spelat hockey på hög nivå, och därefter blev han extremskidåkare. Men åren innan han blev allvarligt sjuk svarade inte kroppen på träningen, det hjälpte inte vilka träningsdoser han la in, han blev inte bättre.

– Jag var hemma i nio månader. De första tre månaderna kunde jag inte ens gå ut och gå. När jag sedan skulle gå 400 meter till affären för att handla, måste jag sätta mig och vila på vägen, berättar Robert, som i dag är 34 år.

Som alla på ett bygge var Robert mycket utsatt för damm. Många byggnadsarbetare listar dammet som det absolut värsta arbetsmiljöproblemet. Det syns också på deras kläder. När de går hem efter en arbetsdag är kläderna skitiga av damm.

Och då är det farligaste dammet inte de stora partiklar som syns tydligt, utan de små, fina kornen som kan nå längst ut i lungblåsorna.

Robert började i byggbranschen i början av 1990-talet och då var det mycket renoveringar och ombyggnader.

– De värsta jobben är rivningar och håltagningar i väggar. Det blir enormt dammig.

Det enskilt värsta momentet tycker han är när man blandar betong i en hink. Dammolnet slår direkt upp i ansiktet. Ett annat problem är att man inte bara vistas i det egna dammet. När yrkesgrupper står bredvid varandra utsätts de för dammet från varandras jobb.

Robert säger att de strävade efter att hålla rent, men att det var särskilt svårt på rotjobben. Han försökte skydda sig och använde andningsskydd.

”**När jag sedan skulle gå 400 meter till affären för att handla, måste jag sätta mig och vila.**”

– Men ofta var det enklare masker och nu i efterhand har jag fått veta att de antagligen inte gjort någon nytta alls, säger han.

Han hade inte en tanke på att man kunde drabbas på det här sättet av damm. Men han berättar nu om det som hände för att få andra byggnadsarbetare att akta sig. I tid.

– Sedan är man ju olika känslig. Vissa kan gå i damm hur länge som helst utan att bli sjuka, medan andra drabbas hårdare. Ingen vet på förhand.

Han har tänkt mycket på hur arbetsmiljön kan förbättras.

– Det är viktigt att skaffa rätt utrustning. När det gäller ger- och kapsågar, till exempel, finns det en dammsugare som startar samtidigt som maskinen.

Robert var helt inriktad på fortsätta vara byggnadsarbetare, när han kom tillbaka till byggjobbet efter nio månader.

– Jag trivdes jättebra som snickare. Det passar mig perfekt med fysiskt arbete, det är fritt och så skapar man något. Men jag hann bara jobba i en månad innan jag började få känningar igen.

Då tog läkarna tag i frågan och konstaterade att hans problem berodde på dammet.

– En läkare sa: Fortsätter du så här så kanske du inte orkar gå i trappor när du är 40.

Efter läkarens besked insåg Robert att han måste göra något annat. Han började plugga till byggnadsingenjör på högskolan och går ut skolan i vår.

– Jag fick mycket hjälp av facket, när det var som svårast. Det var ett svårt beslut att byta yrke.

Han vet ännu inte om han kommer att hamna på ett bygge eller ett kontor. Men hans hälsa är mycket bättre i dag, han tränar nästan som förut; konditionsträning, styrketräning och skidåkning på vintern. Mediciner har gjort hans immunförsvar bättre, men blir han förkyld håller det i sig nästan en månad och sätter sig i lungorna. Han tål inte att utsättas för damm, då riskerar han att bli sjuk igen. ●

9 VÄRSTA DAMMBOVARNA

1 rivning, bland annat bilning, utan åtgärd

2 rivning, med luftrenare i dörröppning eller fläkt i fönster

3 luften utan-

för badrum som rivs

4 rivning av gamla rör

5 när man fyller golv med lecakulor och marmorkross

6 spåra för el-rör, spårfräs,

**mejsel
7 blanda bruk och betong
8 borra i gips-skivor (på nybygge)
9 slipa inför målning**

Källa: IVL Svenska Miljöinstitutet

FAKTA SÅ MÅNGA SKADOR ANMÄLS

Mellan 2004 och 2006 anmäldes till försäkringskassa 134 skador orsakade av byggdamm i byggbranschen. De senaste åren har anmälningar om arbetssjukdomar på grund av damm minskat. Det är oklart varför. Statistiken är ofullständig då det gäller insjuknande. I denna statistik finns inga pensionärer med och de drabbas ofta eftersom dammskador kan ta många år att utveckla.

Källa: Arbetsmiljöverkets statistikregister ISA

Karo Ketonen är hela tiden utsatt för farligt betongdamm när han gör urspårningar och bilar bort betong. Det allra farligaste dammet är det som inte syns.

ALLT STÖRRE PROBLEM MED DAMM PÅ BYGGEN

● **Dammproblemen har blivit värre på bygget. I många fall ligger dammhalterna och exponeringen långt över det tillåtna, konstaterar flera experter.**

– Det är klart att man är orolig för dammet. Det farligaste dammet är ju dessutom det man inte ser, säger betongarbetaren och arbetsledaren Jonas Csiky.

Det är fredag och sista dagen på Byggnads arbetsmiljövecka om damm. På bygget Svea Artilleri i Stockholm är det skyddsron.

– Här har varit en katastrof när det gäller damm, något liknande har jag aldrig varit med om. Nu är det acceptabelt efter att vi har styrt upp det mesta, säger Erik Hämäläinen, som är lagbas, snickare och skyddsombud på huvudentreprenören Värmdö Byggentreprenader.

Fel i konstruktionen har lett till att det har blivit extremt mycket dammande jobb, som bilning och fräsning i betong.

Byggettans regionala skyddsombud Tomas Kullberg kräver

nu att dammhalterna mäts för att man ska veta hur stor exponeringen är.

Allt tyder på att problemen med damm överlag är värre i dag än tidigare. Tomas Kullberg tvekar inte:

– Det är bedrägligt, rent ut sagt. De är jättedåliga på att ta dammet vid källan, med utsug och dammsugare direkt på maskiner. Under de senaste åren har man också bytt arbetssätt, man använder mer borrande maskiner, maskiner som slår hårdare och fortare. Det gör att det blir ett mer finfördelat, farligare damm.

– Jag tycker att försämringarna dessutom har accelererat de senaste åren, säger han och ger exempel:

Maskiner, som gör att dammet virvlar runt, används i högre grad. Styckade entreprenader leder till att färre tar ansvar för helheten.

Tomas Kullberg har besökt sex arbetsplatser under ”dammveckan”. På fem av dem krävde han mätningar. Ett bygge stoppade han direkt eftersom dammhanteringen var så dålig.

Tomas Kullberg är inte ensam om uppfattningen att läget förvärrats. Han får medhåll av forskare som studerar arbetsmiljö och damm.

– Det ser inte bättre ut i dag, i stället misstänker vi att det på många sätt har blivit sämre. Man kapslar in dammet på ett annat sätt, när det är allt viktigare att bygga torrt, säger Bengt Christensson, yrkeshygieniker och arbetsmiljöforskare vid IVL Svenska Miljöinstitutet.

Han arbetar med en ny studie som blir klar i sommar. Ett tecken på en förvärrad situation är att silikosen, stendammslunga, är på väg tillbaka, efter att i stort sett har varit utrotad. Sjukdomen orsakas av kvartsdamm, ett fint damm som kommer från sten och bland annat ingår i betong.

Förutom silikosen kan dammet orsaka allergier, försämrad lungfunktion, lungsjukdomen kol, och flera cancerformer. Nyligen visade en stor undersökning baserad på 176 309 byggnadsarbetare i Bygghälsans gamla register

dessutom att de som utsätts för partiklar i luften, som i damm, löper en ökad risk att dö i hjärtinfarkt. Allra störst är risken då det gäller partiklar från dieselavgaser.

Bengt Christensson har nu, tillsammans med arbetsmiljöforskaren Annika Karlsson, kartlagt hur utsatta byggnadsarbetarna är för byggdamm. De har gått igenom tidigare forskning sedan 1970-talet och även gjort egna studier och mätningar av olika arbetsuppgifter ute på ett tiotal av dagens arbetsplatser.

De konstaterar att exponeringen är ungefär lika stor i dag som på 1970-talet. Bland mätningar i samband med rivning, visade det sig att dammhalten i 66 procent av fallen låg över det dubbla hygieniska gränsvärdet. Men man kan ta skada också av betydligt mindre mängder damm. Det allra farligaste dammet är de små fina korn som kan nå ända ut i lungblåsorna. Nära 80 procent av de mätningar som gjorts på sådant kvartsdamm låg högre än reglerna tillåter. ●

Lönsamt klaga på a-kassan

Ett brev gav Ulf 2 400 mer i månaden

Ulf Svensson tyckte att a-kasseersättningen var för låg. Han begärde en omprövning och fick ersättningen höjd med 2 400 kronor i månaden. "Det lönar sig att ifrågasätta saker och ting. Det kändes skönt att jag fick rätt", säger han.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO MAGNUS TORLE

Spolbilschauffören Ulf Svensson är deltidssjukskriven efter en arbetsolycka för fem år sedan. Hans rörelseförmåga är kraftigt nedsatt i höger hand och han har ständigt värk i handen.

– Jag orkar inte ens hålla i ratten med höger hand, utan kör alltid med vänster.

Förra året var Ulf säsonganställd på Laholms golfklubb från maj till december. Han arbetade deltid, 20 timmar i veckan med renhållning, rensa rabatter och klippa gräset. Från och med den 1 januari i år blev han arbetslös.

När Ulf Svensson fick sitt beslut om arbetslöshetsersättning ifrågasatte han beslutet. Dagpenningen hade räknats fram till 202 kronor per dag och normalarbetstiden till 10 timmar i veckan.

Ulf reagerade på den låga ersättningen och att det var så få arbetade timmar.

– Kan det här verkligen vara rätt? Det var ju bara hälften av tiden som jag hade jobbat.

Ulf Svensson ringde till Byggnads avdelning i Helsingborg och ifrågasatte beslutet, men fick till svar att allt var i sin ordning. Ulf hade fått ersättning enligt de nya reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Men Ulf gav sig inte, utan begärde en omprövning.

Sedan arbetsolyckan inträffade är Ulf van att ifrågasätta beslut och siffror från myndigheter. Han

reagerar direkt om han tycker att någon siffra inte stämmer. Ulf har också fått rätt vid flera tillfällen gentemot försäkringskassan. Vid ett tillfälle handlade det om att nivån på livräntan var för låg.

– Jag har lärt mig att man måste ifrågasätta saker och ting och tycker att det är rätt att processa. Ju fler gånger jag får rätt, desto mer tveksam blir jag.

Den här gången fick Ulf rätt igen. Efter två månaders väntan fick han beskedet från Byggnads a-kassa att beslutet var felaktigt.

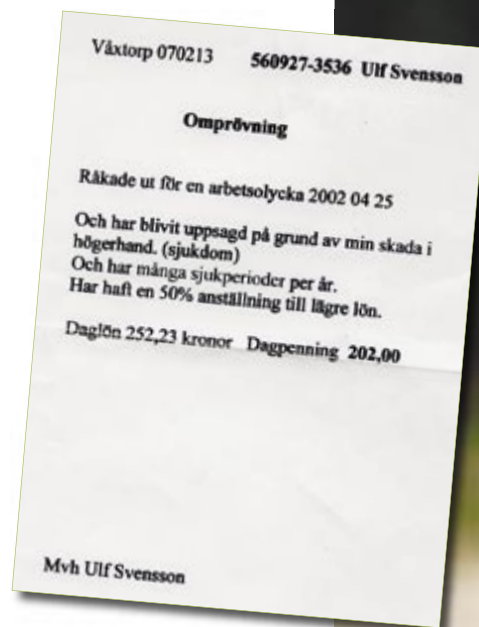
Ersättningen höjdes från 202 till 322 kronor per dag, vilket innebär en höjning från 4 040 till 6 440 kronor i månaden. Antalet arbetade timmar blev 19 i stället för 10. Dessutom fick han 4 464 kronor, efter skatt, retroaktivt för 45 dagars arbetslöshet.

Ulf känner sig nöjd med att få mer pengar i plånboken och att han fick rätt. Han uppmanar fler att ompröva eller överklaga beslut, om man känner sig det minsta tveksam.

Att begära en omprövning är inget märkvärdigt (se Ulfs omprövning ovan). Men han förstår också om det kan ta emot att göra det, när man befinner sig i en utsatt situation.

– Det gäller att vara stark när det är som sämst, säger Ulf Svensson. ●

Fotnot: där inget annat anges avser siffrorna ersättning före skatt.

Ulf Svensson tycker att man ska överklaga beslut som man känner sig tveksam till. Självt begärde han en omprövning av a-kassans beslut och fick en högre dagpenning.

DÄRFÖR FICK ULF RÄTT

● **”A-kassan gjorde fel. Det var bra att Ulf begärde en omprövning, så att vi kunde rätta till det.”**
Det säger Katarina Mattsson, försäkringsansvarig på Byggnads a-kassa.

Beslutet om Ulf Svenssons a-kasseersättning fattades på felaktig grund. Katarina Mattsson, försäkringsansvarig på Byggnads, kan inte säga vad som blev fel i det här fallet, eftersom underlaget är ofullständigt.

Det kan vara så att handläggaren tillämpat de nya arbetslöshetsreglerna som gäller från och med den 1 januari, fel.

– Men det är nog snarare så att handläggaren inte hade tagit hänsyn till att Ulf hade två arbetsgivarintyg från två olika arbetsplatser, säger Katarina Mattsson.

Resultatet av omprövningen blev att Ulf höjde sin dagpenning med 120 kronor. Han får nu 322 kronor per dag i bruttoinkomst. Nivån på dagpenningen har betydelse när ersättningsnivån sänks efter 200 respektive 300 dagar.

Ulf Svensson är inte ensam om att göra omprövningar.

Antalet omprövningar till a-kassan och överklaganden till domstolar har ökat kraftigt de senaste åren.

Katarina Mattsson tror att ökningen är en del av en större samhällstrend. Bättre information gör att människor blivit medvetna om att det inte är så svårt och krångligt att överklaga.

– Man tycker inte att man har något att förlora på att gå vidare, till och med till domstol. Och det kostar bara ett frimärke att få en ny bedömning.

Vissa medlemmar tycker att det är svårt att uttrycka sig och tror att man måste använda ett språk som man inte är van vid.

– Men vi säger till medlemmarna att det inte spelar någon roll. Skriv som det är. Vi förstår vad ni menar.

Även om det blev fel i Ulf Svenssons fall, så vill Byggnads a-kassa betona att man i de flesta fall ändå gör rätt. Domstolen, länsrätt och kammarrätt, ändrade ungefär fem procent av alla a-kassebeslut som överklagats under 2006. Medlemmen fick helt rätt, delvis rätt eller en ny omständighet tillkom så att en ny bedömning kunde göras.

– Det är en oerhört låg siffra. Vi har gjort väldigt bra ifrån oss. Andra kassor, som är större än vi, har tio procent, säger Katarina Mattsson. ●

DE BYGGER LYX FÖR

De arbetar på hög höjd, med utsikt över Stockholm. Byggnadsarbetarna som bygger lyxhotell centralt i Stockholm är nöjda med arbetsmiljön, stämningen på arbetsplatsen – och den vackra utsikten.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO ANNA SIMONSSON

Godstågen rullar in på Stockholms central. Ovanför de många korsade järnvägsspåren, cirka 30 meter upp i luften, arbetar två snickare med fasadarbete.

Andreas Johansson och Johan Ullmann arbetar sida vid sida i en liten ställningskorg som flyttas längs hela fasaden. Arbetet består bland annat av att popnita resoplanen – de stora bruna fasadskivorna. Trots att skivorna väger 11 kilo per kvadratmeter tycker varken snickaren Andreas Johansson eller snickarlärlingen Johan Ullmann att det är några problem. Någon höjdskräck lider de inte av. Tvärtom trivs de med utsikten.

– Det är svårt att tänka sig en vackrare arbetsplats, säger Andreas Johansson när han står på taket och tittar ut över Stockholm.

Clarion Hotel Sign byggs vid Norra Bantorget mitt inne i centrala Stockholm. På ena sidan Karlbergskanalen och Stadshuset, på andra sidan LO-borgen, Hötorgsskraporna och Tyska kyrkan. Nere på gatan går trafiken tät, sedan en fil tagits bort.

Arbetet med att bygga hotellet började förra sommaren. Nu är stommen och all gjutning klar. Betongarbetarna ger sig i väg och andra yrkesgrupper tar vid. Snickarna Andreas Johansson och Johan Ullmann har varit här i två omgångar och trivs bra.

– Det var bra från första början, säger Andreas, som nu arbetar här sedan ett halvår tillbaka.

Förutom den vackra utsikten trivs han

FAKTA STÖRSTA HOTELLET

Vad byggs: hotell Clarion Hotel Sign vid Norra Bantorget. Hotellet består av 558 rum och blir Stockholms största hotell.

Huvudentreprenör: Skanska.

Antal byggnadsarbetare: cirka 30 för Skanska för tillfället.

Beställare: hotellmagnaten Arthur Buchardt från Norge.

Arkitekt: Gert Wingårdh arkitektkontor

med stämningen, med arbetskamraterna och att det är bra arbetskydd. Lönen, 173 kronor i timmen, är det enda som han är lite missnöjd med (årets avtalshöjning är inte inräknad).

– Jag tycker att de gav sig lite billigt och tycker att de ska få upp den några kronor. Jag vill nosa på 180 kronor i timmen.

På våning nio där Andreas och Johan för tillfället arbetar ska det bli gym- och relaxavdelning. På samma våning blir det också en pool. Men några stora rum blir det inte. Varje rum är på cirka åtta kvadratmeter.

– En kuvös, tycker snickaren Per-Arne Adelman som ska gipsa väggarna i rummen.

Badrummen är redan på plats. De har tillverkats i fabriik i Kalix och levereras som färdiga moduler. Kaklet är ditsatt med en maskin.

I badrummet finns allt; handfat, hårtork, spegel, toalett och dusch. Det är bara handduken som saknas. Färdiga moduler blir allt vanligare på byggarbetsplatserna. Kurth Fasth, 52, som var med om att bygga hotellet Clarion vid Skanstull i Stockholm, ser både fördelar och nackdelar med det. Nackdelen är att det blir monotont för snickarna att gipsa väggarna i vartenda rum. Fördelen är att vissa tunga lyft försvinner och att stressen blir mindre. Själv lider han av arbetsskador sedan 33 år som byggnadsarbetare.

– Både min rygg och mina axlar är paj och jag ska snart opereras för ljumsbrock.

Kurth söker nu annat arbete efter tre terminers utbildning på YTH, Yrkestekniska högskolan.

Hög kvalitet präglar hotellbygget både utåt och inåt. Själva byggnaden består av stora glaspartier och svart granit. Tanken är att staden ska spegla sig i den blanka stenen. Gästrummen inreds med möbler av kända nordiska formgivare som dansken Arne Jacobsen, finländaren Alvar Aalto och svensken Bruno Mathsson.

– Det är ett kvalitetstänk både vad gäller byggnaden och inredningen. Det är ett

medvetet val från beställaren, säger inredningsarkitekt Lena Arthur på Wingårdhs arkitektkontor.

Men en natt på Clarion hotell är inte något för budgetresenären. Priset kommer att bli mellan 1 500 och 2 500 kronor. Andreas Johansson tycker att det känns kul att vara

AFFÄRSRESENER

med om att bygga ett hotell som syns och som redan är omskrivet.

På frågan om han har råd att bo där, svarar han:

– Ja. Det är klart, även om man måste spara i tre år. ●

Snickarna Johan Ullman och Andreas Johansson håller på med fasadarbete på det nya stora hotellet som byggs centralt i Stockholm.

NÄSTA SIDA: BRIST PÅ LÅGPRISHOTELL

BRIST PÅ LÅGPRISHOTELL I STORSTADEN

● **Ökningen av affärsresenärer har drivit på efterfrågan av lyxhotell i Stockholm. Men Stockholms stad anser att det saknas lågprishotell som ligger centralt.**

Hotellmarknaden växer så det knakar. Enligt Sveriges Hotell- och restaurangföretagare har konjunkturen varit stark under hela 2000-talet och sedan år 2000 har antalet disponibla hotellrum ökat med ungefär 30 procent i Stockholm.

Det är främst marknaden för affärsresenärer som har vuxit kraftigt de senaste åren. Affärsresenärerna står i dag för 65 procent av gästerna på Stockholms hotell. Särskilt de utländska gästerna väljer i högre utsträckning att bo på fyr- och femstjärniga hotell.

– Det är väldigt god efterfrågan på dessa hotell och beläggningsgraden är uppåt 75 procent,

Clarion Hotel Sign som det ser ut nu och som det ska se ut färdigbyggt.

WINGÅRDH ARKITEKTKONTOR AB

vilket är högt, säger Björn Arnek, branschekonomen på Sveriges Hotell- och restaurangföretagare.

Men enligt senaste hotellrapporten, som har gjorts på uppdrag av kommunstyrelsen i Stockholms stad, finns det för få lågprishotell i Stockholm. Enligt rapporten saknas det både två- och trestjärniga hotell, som ligger centralt i staden.

– Stockholm betraktas av omvärlden som en dyr stad att besö-

ka, eftersom det inte finns några lågprishotell. Vi står oss bättre i den internationella konkurrensen om vi har ett utbud som spänner över hela skalan, säger Petra Nieto, ansvarig för Stockholms stads hotellgrupp.

Hotellrapporten är bland annat till för att undvika överhettning och att det inte blir brist på hotellrum. Men Stockholms stad kommer inte att fatta några politiska beslut för att underlätta för

lågprishotell att etablera sig på marknaden.

Tanken är att marknaden ska anpassa sig självt. De närmaste tre åren kommer det att byggas flera fyr- och femstjärniga hotell i Stockholm. Men enligt Petra Nieto finns nu även intresset för lågprisalternativ.

– Flera av varandra oberoende intressenter har hört av sig och vill investera i lågprishotell centralt. ●

annons Nissan

VARNING FÖR KRAN SOM VÄLTER

Två dagar före lucia förra året välte en teleskoptruck på ett Skanska-bygge i Umeå. En 22-årig byggnadsarbetare skadades svårt. Ungefär samtidigt tippade en likadan truck i Kiruna. Olyckorna visar att tilltron till överlastskyddet är för stort.

TEXT OCH FOTO INGEMAR DAHLKVIST ILLUSTRATION SVENSKA GRAFIKBYRÅN

Det var en mörk decembermorgon på Skanskas bostadsbygge i Mariestrand i Umeå. Maskinföraren körde en teleskoptruck, Manitou MRT 1850, och lyfte in armeringskorgar i en grund. När de Skanskaanställda i grunden skulle ta emot korgarna tippade kranen. En 22-åring fick gaffelfästet över ryggen.

Lars Wixner äger Wixners kran & bygg AB. Manitoutrucken som välte köpte han ny, sommaren 2006, från Entreprenad Maskin Specialisten (EMS).

Sedan olyckan har Lars Wixner svårt att tänka på annat än just; varför välte maskinen? Ibland testar han sin maskin mitt i natten för att få svar.

– I min värld, och jag har arbetat med kranar länge, ska det inte gå att välta en kran om man inte sätter överlastskyddet ur spel, säger han.

I april i år lämnade Arbetsmiljöverket över sin utredning av olyckan i Umeå till åklagare. Där framgår det att man misstänker att maskinen tvångskördes, att överlastskyddet var satt ur spel. Men kranföraren och vittnen på bygget förnekar det. Ingen såg ljuset från den röda saftblandaren, det ljus som talar om att överlastskyddet är bortkopplat. Och Arbetsmiljöverket gör inte heller det till huvudfråga.

I stället vill Arbetsmiljöverket att åklagaren prövar om det är tillåtet att bara förlita sig på överlastskyddet. ”Enligt Arbetsmiljöverkets bedömning skulle stödbenen ha varit utfällda”, står det i åtalsanmälan. Arbetsmiljöverket utgår från en regel där det står att man ska vidta åtgärder för att förhindra att maskinen välter vid lyft av fritt hängande last (AFS 1998:4, bilaga 2, punkt 4.2.2).

Det är inte en alldeles självklar bedömning. Lars Wixners uppfattning är vanlig bland maskinförare och maskinägare. De litar på överlastskyddet och fäller bara ut stödbenen om överlastskyddet bryter. Det ger en ökad snabbhet, en avgörande faktor som gjort teleskoptruckar eftertraktade på varje bygge. Leverantörerna säger inte emot, tvärtom. I instruktionen som följer med den olycksdrabbade maskinen är personlyft i korg den enda manöver där det uttryckligen sägs att stödbenen måste användas.

– Vi lämnar över frågan till åklagare, utan att ta ställning till vem som bär ansvaret, säger arbetsmiljöinspektör Sture Hansson.

Vid olyckan i Umeå använde kranföraren en förlängningsarm, fäst på gaffelfästet, en så kallad långarm. Armen köptes av EMS för att öka räckvidden och ge åtkomlighet i trånga utrymmen.

Problemet är att den inte ger ökad räckvidd om den används enligt instruktionsboken. Datorn som styr överlastskyddet är programmerad för en lättare långarm vilket gör att överlastskyddet bryter alla försök att nå långt med den långarm som används på olycksmaskinen.

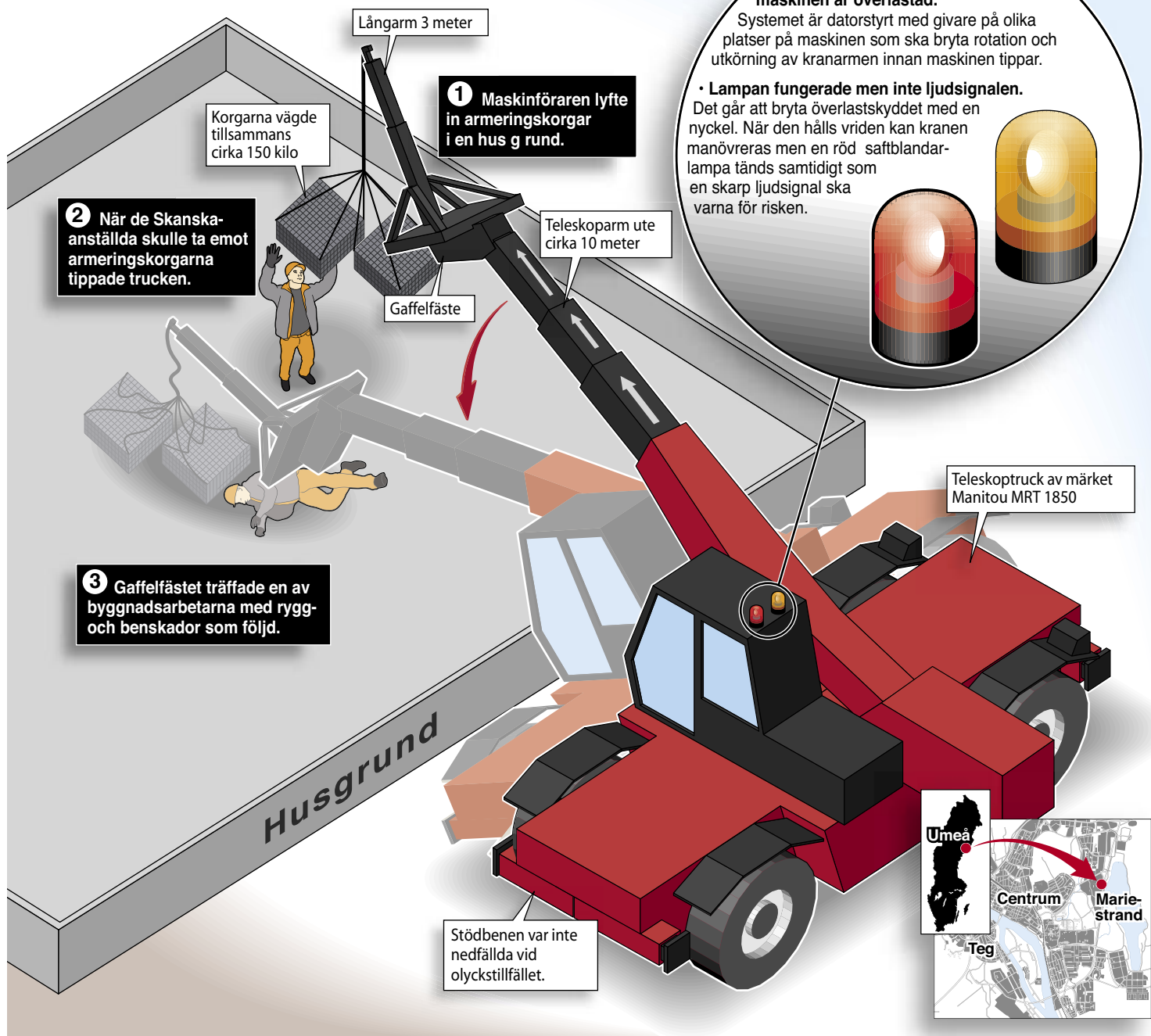
Datorn var därför inställd på gaffellyft vid olyckstillfället. Arbetsmiljöverket konstaterar i sin utredning att datorn var

Teleskoptrucken är bara säker med utfällda stödbenen.

Olycka med teleskoptruck

Två dagar före lucia förra året välte en teleskoptruck på ett Skanskabygge i Umeå. En 22-årig byggnadsarbetare skadades svårt.

Källa: Arbetsmiljöverket

SVENSKA GRAFIKBYRÅN

felaktigt programmerad. Också i den frågan får åklagare ta ställning till vem som bär ansvaret.

– Vi kan inte förbjuda kunderna att köpa det de vill ha, den här armen kan användas på olika maskiner, säger Bertil Söderberg, vd på EMS.

– Men vi levererar också instruktioner till maskinerna, enligt reglerna.

Maskinägaren Lars Wixner anser att EMS har ansvaret.

– Jag köpte långarmen av EMS som tillhör till maskinen. Och för att kunna använda armen så måste datorn vara inställd på gaffellyft, säger han.

En annan Manitouägare bekräftar Wixners uppgifter. Han köpte en likadan arm, för cirka 90 000 kronor, och tycker att

den är mycket användbar – förutsatt att datorn är inställd på gaffellyft.

I mitten av december, några dagar efter olyckan i Umeå, tippade en annan Manitoutruck, på ett NCC-bygge i Kiruna. Där lyfte man presenningar utan stödben. När kranarmen roterades ut åt sidan tippade maskinen.

Oavsett vem som bär ansvaret, och oavsett speciella förutsättningar i varje enskilt fall visar två tippade maskiner på kort tid att tilltron till överlastskyddet är för stort. Den utbredda föreställningen att teleskoptruckar inte kan tippa utan att överlastskyddet bryts är fel och farlig.

Arbetsmiljöverkets bedömning är den enda säkra slutsatsen, stödben ska användas vid lyft av fritt hängande last. ●

BOMBAT BEIRUT BYGG

Beirut hade börjat hämta sig efter inbördeskriget. Då bröt ett nytt krig ut. Nu byggs staden upp med hjälp av billig arbetskraft från grannlandet Syrien. En av dem är Aymam Ismail. Hans dagslön? En svensk timpenning.

TEXT CARL-MAGNUS HÖGLUND FOTO EVA STÖÖP

Beirut hörs ständigt hammarslag och rop från stadens otaliga byggarbetsplatser. I praktiskt taget varje kvarter pågår nybyggen eller renoveringar. Det långvariga inbördeskriget (1975–1990) lade stora delar av miljonstaden i ruiner och återuppbyggnaden är ännu inte klar. Nybyggda kontorshotell eller lyxvåningar kan ligga vägg i vägg med övergivna eller utbombade hus.

Lägg därtill att hela kvarter jämnades med marken och all infrastruktur förstördes av israeliska bombmattor under kriget förra sommaren, och man förstår att en byggboom är oundviklig. Men landets ekonomi är körd i botten och därför är det utländska pengar som strömmar in.

I det splittrade Libanon sköts återuppbyggnaden i södra delen av landet och i Beirut's södra förorter främst av den islamistiska rörelsen Hizbollahs eget byggbolag Jihad al-Binaa med hjälp av pengar från Iran och Syrien. I resten av landet finansieras återuppbyggnaden med pengar från de internationella givarkonferenserna som arrangerades i höstas och i vintras.

Men hittills har byggboomen inte förbättrat arbetsmarknaden för de libanesiska byggnadsarbetarna. De anlitas endast till mer kvalificerade arbeten eftersom de kräver minst 40 dollar (280 kronor) om dagen. En syrisk gästarbetare tjänar ofta bara 13 dollar (90 kronor) om dagen.

Alltså arbetar bara gästarbetare på en majoritet av byggarbetsplatserna. En av dessa hittar vi i den gamla arabiska stadsdelen Hamra i centrala Beirut som på senare år har förvandlats till affärscentrum och turistmagnet. Här bygger ett brittiskt företag nya kontorslokaler och 15 av de anställda är syrier.

En av dem är Aymam Ismail. Han har arbetat för samma företag sedan han var 14 år gammal. Nu är han 29 år.

– Jag jobbar i Libanon för att få ett eget liv. I Syrien finns det inga jobb för mig. Dessutom tjänar en byggnadsarbetare i Syrien 8 dollar (56 kronor) för en dags arbete. Här i Libanon får vi minst 13 dollar (90 kronor), en förman

får 25 dollar (175 kronor), säger Aymam som varit förman de senaste sju åren.

Aymam Ismail saknar liksom de flesta andra gästarbetare formell utbildning. Trots att han har arbetat för samma arbetsgivare i 15 år har han aldrig haft något som liknar en fast anställning.

– Jag stannar i Libanon så länge det finns jobb. Sedan åker jag hem och återvänder om ett par månader för att se om det finns nya jobb.

Han säger att han kan leva med de osäkra villkoren och pendlandet mellan länderna eftersom han inte har någon familj.

– Jag arbetar veckans alla sju dagar. Ibland blir upp det till tio faktiska arbetsdagar i veckan. För om vi jobbar fram till klockan tio på kvällen räknas den dagen som 1,5 dagar.

Det beräknas finnas mellan 400 000 och 600 000 syriska gästarbetare i Libanon. Eftersom det bara bor fyra miljoner människor i Libanon utgör gästarbetarna en betydande del av arbetskraften.

Efter mordet på den Syrienkritiske premiärministern Rafiq Hariri den 14 februari 2005, utsattes många syriska gästarbetare för hämndaktioner. Enligt Amnesty dödades minst 20 syrier. Många fler hade fått sina hus förstörda, blivit misshandlade eller inte fått ut någon lön.

Aymam Ismail blev inte utsatt för något attentat efter mordet på Rafiq Hariri, men redan år 2000 misshandlades han av libaneser.

– Ibland händer det att vi möter oförsämda libaneser som ser ner på oss syrier och misshandlar oss. För sju år sedan råkade jag ut för det. Vi var på väg hem från jobbet en lönedag när fyra killar kom fram och krävde att få se våra identifikationspapper. När jag vägrade misshandlade de mig och tog pengarna.

Men det är på arbetsplatsen gästarbetarna löper störst risk för att skadas. Aymam berättar att det inte är ovanligt att folk bryter armen eller får huvudskador i arbetsplatsolyckor. Trots att Aymam som förman berättar

tar att det är obligatoriskt med hjälm visar det sig att varken han eller någon av hans arbetskamrater bär hjälm när vi följer med honom in på kontorsbygget. Det finns helt enkelt inget säkerhetstänkande.

Det är sen lördagseftermiddag och medan Beirut förbereder sig för kvällens nöje plockar Aymam och hans arbetskamrater upp sina arbetsverktyg. I dag ska de jobba till tio.

När jag frågar om han under sina 15 år i Libanon haft kontakt med facket förstår han först inte frågan. Sedan säger han nej.

Jag bollar vidare frågan till Kerman Khatrar på ett av de libanesiska byggfacken.

– Vi organiserar gästarbetare med fasta jobb, deras situation liknar den för libanesiska arbetare. Kaoset inom byggsektorn beror på alla gästarbetare som kommer hit utan arbetstillstånd och arbetar tillfälligt på byggen. De är inte organiserade eftersom deras jobb sällan är fasta, de är helt beroende av arbetsgivarens behov och nycker, säger han. ●

S UPP – IGEN

Byggboom i Beirut, men byggjobben sköts mest av syriska gästarbetare som Aymam Ismail (bilden). De är billig arbetskraft. Trots att Aymam Ismail är förman tjänar han bara motsvarande 175 kronor om dagen.

FAKTA LIBANON

Självständigt 1943
Statsskick: parlamentarisk republik (platser i parlament och statsstyrelse fördelas efter folkgrupper)
Folkmängd: cirka 4 miljoner
Huvudstad: Beirut
Yta: 10 400 km² (något mindre än Skåne)
Språk: arabiska, franska, engelska
Största religioner: muslimer (55%), kristna (40%), druser (5%)

87 ÅR AV KONFLIKTER

1920 Libanon skapas som ett franskt mandatområde då området avskiljs från Syrien.

1943 Landet blir självständigt och skapar en konstitution där makten fördelas mellan de etniska grupperna kristna, muslimer och druser.

1948 Libanon ansluter sig till de arabiska styrkorna som strider mot den nya staten Israel. Engagemanget blir kortvarigt, men landet tar emot 100 000 palestinska flyktingar som kommit att forma landets historia.

1967 Efter sexdagarskriget kommer fler palestinska flyktingar.

1969 PLO etablerar sig i landet och använder södra Libanon som bas för sin kamp mot Israel. Israel har invaderat och ockuperat södra Libanon flera gånger på grund av först PLO:s närvaro där och senare på grund av Hizbollahs närvaro.

1975 Inbördeskriget startar med stridigheter mellan palestinier och druser å ena sidan och maroniter (en liten men ekonomiskt stark och inflytelserik kristen grupp som fick betydande stöd från Israel) på den andra sidan.

1976 Syrisk militär ingriper i konflikten, men stridigheterna sprider sig till fler grupper.

1982 Den islamistiska rörelsen Hizbollah grundas 1982 och har sedan dess varit en stor maktfaktor i Libanon. De har i princip varit en egen stat i staten.

1990 Inbördeskriget tar slut. Minst 100 000 människor har dött. Alla milisgrupper utom Hizbollah avväpnas. Hizbollah behåller kontrollen över södra Libanon.

2005 Den syriska armén tvingas lämna landet efter att den Syrienkritiske premiärministern Rafiq Hariri mördats.

2006 på sommaren anfaller Israel återigen Libanon efter att Hizbollah hade kidnappat två israeliska soldater vid gränsen. Libanon bombas sönder av Israeliskt flyg, men Hizbollah avgår med den politiska segern och får ökat stöd.

Henrik pekar ut cheferna som bovar

Henrik Björklund är inte rädd för att sticka ut hakan. Åtta år som snickare och över fem år på Chalmers tekniska högskola har givit honom råg i ryggen. Han pekar ut mellanchefer som den största arbetsmiljöboven på bygget.

TEXT NINA CHRISTENSEN FOTO JOHAN WINGBORG OCH PRIVAT

Henrik Björklund har gjort en vetenskaplig rapport om arbetsmiljön på byggen. Examensarbetet har fått stor uppmärksamhet, både i byggsektorn och i medierna.

– Resultaten visar att det är affärs-, region- och distriktschefer som har makt och möjlighet att skapa en god arbetsmiljö. Det handlar om att ge resurser till platschefer, säger Henrik.

Tillsammans med kurskamraten Anna-Klara Jonsson kartlade han arbetsmiljöbristerna på 28 slumpmässigt valda arbetsplatser i byggföretag av varierande storlek. De gjorde också 28 intervjuer med personer på olika nivåer i företagen och träffade alla kategorier: byggnadsarbetare, platschefer, arbetsledare, regionchefer och vd:ar.

Henrik sitter i en av fåtöljerna i lägenheten i Haga i Göteborg. På soffbordet ligger datorn. Han faller upp locket, klickar fram den ena bilden efter den andra där bristerna syns tydligt.

– Här saknas fallskydd. Ett felsteg och man åker över kanten.

Nästa bild.

– Här är ställningen placerad för långt ifrån väggen. Risk att någon faller emellan.

Nästa bild.

– Om någon hasar ner här så dras hela ställningen med, eftersom den är byggd med enkla plankor.

Fallskyddet var den vanligaste bristen. Henrik klickar fram en ny mapp med bilder som visar fler exempel. Nästan överallt begås brott mot arbetsmiljöreglerna och brister är så vanliga

att ingen reagerar längre, menar han. Byggnadsarbetarna tycks acceptera det mesta.

Samtliga intervjuade pekar ut att ekonomiska överväganden är orsaken till dålig säkerhet och dålig arbetsmiljö. När företagen konkurrerar om jobben, drar de in på sådant som kostar och då prioriteras inte säkerhet.

– Byggsektorn ligger långt efter industrin. På exempelvis Volvo, ser man kopplingen mellan god arbetsmiljö och god kvalitet på produktionen. Kvaliteten är avgörande för att överleva som biltillverkare. Det är den tyvärr inte i byggsektorn, säger Henrik.

Han klickar på en ny mapp med bilder – fuktskadade hus.

– Här har vi en intressant bild. Titta här. Det är spånskivor, plaskvåta och helt mättade med fukt, det har redan börjat växa mögel. Bjälklag, väggar och isolering kommer aldrig att torka här innan det byggs igen. Här är huset klart. Fint utanpå, men fukt och mögel inuti.

Det syns att Henrik är engagerad. Han brinner för att bygga säkert och med bra kvalitet. Bristerna tycks nästan ge honom energi. Ett uttryck som ofta återkommer när han beskriver olika fenomen i branschen är: "här finns det mycket att göra". Under studietiden har han arbetat som byggkonsult och bland annat gjort skadeutredningar när folk kontaktat honom på grund av fukt- och mögelskador. De inblandade har ofta olika versioner av vad som skett. Och alla är arga på varandra.

– Men av byggnadsarbetarna får man veta sanningen. Så jag stövlar alltid i väg till byssjan och lyssnar med dem hur och under vilka omständigheter arbetet utförts. **forts sid 26**

Dålig arbetsmiljö måste kosta

● En förare som kör mot rött ljus får böta direkt. Så borde arbetsmiljöreglerna tillämpas i byggbranschen, menar Henrik Björklund och föreslår tvingande åtgärder, i sitt examensarbete från Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

Henrik Björklund och Anna-Klara Jonsson vid Chalmers tekniska högskola har gjort ett examensarbete om arbetsmiljön i byggbranschen. Deras undersökning visar att kortsiktiga vinstintressen ofta går före bra arbetsmiljö.

De menar att det behövs en kostnad som gör att företagen förlorar på att inte följa de lagar och regler som finns. Då kommer de själva att driva igenom förändringar.

– De straffavgifter (viten) som Arbetsmiljöverket lägger, döms mycket sällan ut. Det gör att många företag sparar in på säkerhetsåtgärder för att öka vinsten eller vinna en upphandling i konkurrens med andra företag, säger Henrik Björklund.

Undersökningen visar att det ofta är ute på byggarbetsplatsen som viktiga beslut fattas när det gäller arbetsmiljön. Platschefen är den som tvingas ta ställning till vad som ska prioriteras när olika intressen kommer i konflikt med varandra, som till exempel arbetsmiljö, ekonomi, tid, hälsa och kvalitet.

– Men det är den högsta ledningen som måste rangordna företagets värden och när det blir intressekonflikter måste de prioritera. Arbetsmiljön är en ledningsfråga, säger Henrik Björklund.

Platschefen har ofta tuffa avkastningskrav och pressas av korta byggtider, byggherrens krav och byggnadsarbetarnas intressen. Det gör att han har svårt att sätta arbetsmiljö och kvalitet, före tid och pengar.

Jakten på hög avkastning ger följd effekter som i sin tur påverkar arbetsmiljön negativt. En av konsekvenserna är alltför snabb projektering och planering. En väl genomförd projektering är avgörande för säkerheten och arbetsmiljön. En annan konsekvens är pressade byggtider.

– Finns det arbetsmiljölagar så ska de följas. Om de är felaktiga eller inte behövs, så ska de ändras eller tas bort. Annars leder det till en ojämn konkurrens mellan de företag som följer dem och de som inte gör det. Ett ökat samhällskrav kommer att ge säkrare arbetsplatser. ●

Fotnot: "Brister i arbetsmiljön på byggarbetsplatser". Institutionen för bygg- och miljöteknik, Chalmers.

HENRIKS SKRÄCKEEXEMPEL:

1 Täckning saknas. Vattnet bildar en spegel på spånskivorna. Dålig byggkvalitet och dålig arbetsmiljö går ofta hand i hand.

2 Ställning saknas runt villan. Byggnadsarbetarna har själva byggt fallskyddet som inte uppfyller Arbetsmiljöverkets krav.

3 Räckan saknas på det översta ställningslagret. Råsponten har rest sig på grund av regn.

Henrik lägger inte skulden på byggnadsarbetarna när det blivit fel. De styr inte över byggtider och planerar inte jobbet och har ofta brister i den grundläggande kunskapen om hur fukt och värme vandrar och påverkar konstruktionen.

– Intresset för att diskutera byggteknik bland byggnadsarbetarna är oerhört stort. Tyvärr är det mycket sällan som arkitekter och konstruktörer kommer ut och förklarar hur de tänkt när de ritat och konstruerat huset.

För ett antal år sedan stod han själv där med hammaren i hand. Han jobbade som snickare på en rad olika slags byggen och hos olika arbetsgivare.

– I åtta år har jag jobbat som byggnadsarbetare och i åtta år har jag befunnit mig i den akademiska världen. Jag står precis i mitten nu, säger han.

Till sina arbetskamrater på bygget sade Henrik en dag: ”Om jag slutar ska jag förgylla min hammare och hänga upp den på väggen”.

Och det gjorde han.

Nu hänger den prydligt inramad på väggen i lägenheten, som en symbol för Yrkeskunskap och livet som byggnadsarbetare. Nu har han dessutom byggt på med nya kunskaper under 5,5 år på Chalmers.

– Så nu har jag blivit en ganska duktig snickare, säger han med ett skratt.

Han bestämde sig för att lämna hantverksyrket när han arbetade med att riva snusfabrikens gamla lager vid kanalen i Göteborg. Det var mitt i vintern och minus sju graden, och det

kändes som om han var i en betongbunker. Våren kom, men vintern höll sig kvar inne i bunkern och överallt fanns det obehagliga tobaksdammet som stack i näsborrarna.

– Jag tänkte, nä, det här går inte längre. Jag måste kunna påverka min egen vardag mer än så här. Vi höll på i flera veckor och det var den sämsta arbetsplatsen jag varit på i hela mitt liv, säger han.

Sagt och gjort. Han började plugga. Men fötterna stod på något vis kvar i sågspånet. Och yrkesarbetarnas hjärtefrågor följde med in i lektionssalarna. Efter utbildningen vill han fortsätta att bygga hus. Men nu vill han följa hela byggprocessen från början till slut och jobba nära byggnadsarbetarna och de entreprenörer som utför själva jobbet.

Henrik har startat ett företag som heter Bokconcept Sverige-hus. Med hjälp av sina kontakter i branschen, ritar, projekterar, planerar och bygger han villor och småhus med utgångspunkten att det ska vara bra kvalitet. Hittills har han ritat 27 villor.

– Förra veckan lämnade jag in fem bygglovsansökningar.

Han går in i sovrummet, som också är ett arbetsrum, och plockar fram ritningen. Han vecklar upp den på soffbordet. Det är ett hus i suterräng på 300 kvadrat, som ska byggas i Askim. Han uppskattar att han ensam skulle kunna ta ansvaret för hela byggprocessen och bygga 9–12 sådana hus per år.

Henrik viker ihop ritningarna och går tillbaka med dem till arbetsrummet. Nu ska han ta bilen över till Hisingen och hämta fler ritningar, sedan ska han åka till Chalmers och titta på Al Gores film om klimatförändringarna. ●

nordisk Kartro

Medlemsras för Byggnads

Drygt 2 700 har lämnat förbundet sedan årsskiftet

Medlemmar/

Byggnads tappade 2 744 medlemmar under första kvartalet i år. De yngsta och de äldsta byggnadsarbetarna lämnar facket.

Det visar medlemsutvecklingen i Byggnads under första kvartalet i år.

Förbundet hade totalt 96 495 yrkesverksamma medlemmar den 31 mars i år. Det är 2 744 färre än vid årsskiftet, trots att det är högkonjunktur och antalet sysselsatta i branschen ökar.

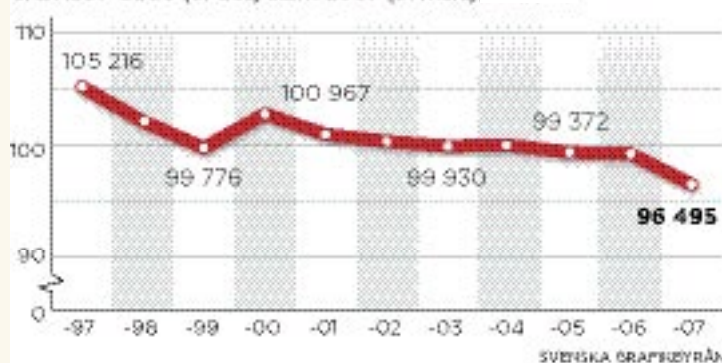
– Det är naturligtvis rena katastrofen, särskilt när antalet medlemmar i a-kassan minskade med 4 200 under samma period, säger Thomas Gustavsson, Byggnads andre ordförande.

HAN FÖRKLARAR DEN negativa medlemsutvecklingen med de höjda avgifterna, framför allt den särskilda finansieringsavgiften till a-kassan på 250 kronor som riksdagen införde vid årsskiftet.

Ekonomiskt innebär medlemsrasen att Byggnads får 8,4 miljoner kronor mindre att använda till verksamhet. Cirka 3,6 miljoner av inkomstförlusten drabbar avdelningarna. SVT:s Rapport uppger att andra LO-

Byggnads yrkesaktiva medlemmar

Medlemsutvecklingen för Byggnads yrkesaktiva medlemmar åren 1997–2006 (31 dec) samt 2007 (31 mars)

förbund också drabbats av sjunkande medlemsantal under första kvartalet i år.

Totalt har medlemsantalet i LO-förbunden minskat med 27 600 medlemmar. Kommunal minskar mest, med 10 500 medlemmar.

Som andel av det totala medlemsantalet är medlemstappet störst i Hotell & Restaurang, Seko och Byggnads. De förbunden har förlorat tre procent eller mer av medlemsantalet.

Enligt Byggnads statistik har antalet yrkesverksamma medlemmar som är yngre än 20 år, minskat med mer än 20 procent under första kvartalet. I ålders-

grupperna mellan 20 och 55 år tappat mindre, under två procent, medan över fem procent av de äldre medlemmarna, över 55 år, har lämnat förbundet.

BYGGNADS FÖRBEREDER nu åtgärder för att förhindra att medlemsrasen fortsätter.

– Vi måste ställa om organisationen helt och satsa mer på medlemskapets värde och på arbetsplatsaktiviteter, säger Thomas Gustavsson.

– Och när det gäller de unga medlemmarna så måste vi bli ännu bättre på att informera på byggutbildningen.

INGEMAR DAHLKVIST

... men Leif värvar nya

Rekrytering/

Samtidigt som medlems-siffrorna rasat för facket, har snickaren Leif Holmgren värvat 37 medlemmar på sin arbetsplats, under drygt ett år.

– De ser att jag är engagerad och bryr mig om alla på arbetsplatsen. Då blir folk intresserade av att vara med, säger han.

MATS FOGEMAN

De han värvat **Leif Holmgren** finns på hans arbetsplats, Skanska i Skärholmens centrum i Stockholm. Där finns 350–400 yrkesarbetare.

– Några av dem som blivit medlemmar har varit lärlingar på Skanska och några har gått över från andra fackförbund. En majoritet, cirka 70 procent, har varit rivningsarbetare från olika underentreprenörer.

Hans jobb ingår i Byggnads kampanj för medlemsvärkning.

MARGITE FRANSSON

Klart med nya sommarlöner för lärlingar

Utbildning/

Nu är 2007 års löner för gymnasieelever klara. Byggelever ska tjäna 59–86 kronor i timmen beroende på avtalsområde och erfarenhet.

Sommarjobb på bygge tillgodoräknas i lärlingstiden.

– Ta bara jobb i företag som

har kollektivavtal med Byggnads. Då omfattas man av avtalsförsäkringar om du skadar dig. Och om feriearbetaren blir blåst på lönen, så kommer Byggnads att hjälpa till vid förhandlingar med arbetsgivaren, om det finns avtal, säger Bo Mellbin, ansvarig för lärlingar inom Byggettan.

Det är viktigt att begära

skriftlig dokumentation på hur mycket man jobbat, för att få tillgodoräkna sig feriearbetet som lärlingstid.

FERIEARBETAREN HAR rätt till reseersättning för resor till och från bostaden och arbetet. Man har också rätt till semesterersättning, tolv procent av lönen

under hela perioden. Semesterersättningen ska utbetalas på sista månadslönen.

NINA CHRISTENSEN

I KORTHET

Kräver ny dom om granskning

Europadomstolen/ Domen om granskningsarvoden är byggd på felaktiga fakta. Det anser Byggnads som begär överprövning.

Den 2 maj fick Byggnads besked om att regeringen inte vill begära överprövning. Nu begär Byggnads att domstolen tillåter att Byggnads ingriper i målet och att fallet tas upp till ny prövning.

Orsaken är att domen bygger på förutsättningen att de fem oorganiserade anställda på LK Mässinteriör betalade granskningsarvode. Så var inte fallet.

Enligt advokat Peter Kindblom, som företräder Byggnads, är det många medlemmar som hört av sig till Byggnads och varit upprörda över detta. Det är den främsta anledningen till att man vill pröva alla möjligheter.

7,25 kronor mer till vvs-montörer

Ny lägсталön 122 kronor ● Ingen arbetstidsförkortning

Vvs-avtalet/

Den 4 maj enades parterna inom VVS-området om ett treårigt avtal på totalt 10,2 procent.

– Vi ville ha en arbetstidsförkortning men nådde inte ända fram, det tog stopp, säger Thomas Gustavsson, andre ordförande i Byggnads.

Sedan tidigare har vvs-montörerna fyra arbetstidsförkortningsdagar, lika som övriga avtalsområdena inom bygg.

– Men vi vill ha lite mer. Det är ett önskemål från våra medlemmar och förmodligen är det en generationsfråga. Vi har ett hårt tryck på detta. Det märks i avtalsmotionerna.

Retroaktivt från 1 april blir det en höjning på utgående lön med 3,95 kronor. Nästa år blir höjningen 3,85 och året därefter 3,90 kronor. Det innebär att lönerna under avtalsperioden

stiger med i snitt 2005 kronor per månad.

– Eftersom vi utmönstrat grundavgifter och mätningavgifter som tidigare drogs från lönen, blir det i realiteten ett lönepåslag med 7,25 kronor i timmen från 1 april. På en månad gör det cirka 1 240 kronor i lönehöjning. Det gör att medlemsavgiften

AVTAL -07

som stiger 155 kronor inte blir så känbar, säger Gunnar Ericson, förhandlingschef på Byggnads.

● Lägсталönen, som till exempel betalas ut vid permission och röda dagar mitt i veckan, höjs med 8 kronor från 114 till 122 kronor i timmen första året.

Därefter höjs den med fyra kronor per år under 2008 och 2009.

● Helglönen höjs från 912 till 1 040 kronor per dag.

● Semesterlönen höjs från

12,8 procent till 13,1 procent av lönen.

● För föräldralediga ska arbetsgivaren bidra med tio procent av lönen under två månader av tiden man är föräldraledig.

● Arbetsgivaren ska stå för boende när arbetstagaren är i tjänst utom hemorten. Om arbetsgivaren inte ordnar och står för boendet, ska en ersättning på 105 kronor, utöver 300 kronor i traktamente, utgå.

● Vvs-avtalet ansluts till LO-Svenskt Näringslivs avtal om avtalspension.

● När nationaldagen infinner sig på en helg, (år 2009 och 2010), har arbetstagaren rätt att ta ut en ledig dag mitt i veckan som kompensation.

● Arbetsgivare rekommenderas att bidra med pengar till gymkort och annat som kan förbättra hälsan hos de anställda.

NINA CHRISTENSEN

Kylmontörer får höjd lön vid beredskap

Avtal -07/

Det nya avtalet för Byggnads cirka 700 kylmontörer ger 10,2 procent i löneökning på tre år.

Kylmontörer har månadslön, till skillnad från andra yrkesgrupper inom Byggnads. Lönen höjs

med 390 kronor från 1 april i år, och med ytterligare 385 kronor från 1 april 2008. År 2009 höjs lönen med ytterligare 385 kronor. Ett individuellt tillägg på 0,6 procent av den lönesumman som fördelas lokalt, tillkommer.

● Lägсталönen höjs med 1 301 kronor, till 21 309 kronor i måna-

den 2007, och till 21 839 kronor 2008. År 2009 höjs lägсталönen till 22 372 kronor i månaden.

Vid beredskap har montören rätt till ordinarie månadslön, under de timmar montören vilar efter att montören arbetat.

● Semestertillägget (ej semesterlön) höjs från 0,8 procent till 1,0 procent.

● Om arbetsgivaren inte ordnar boende till den som jobbar utom hemorten, måste arbetsgivaren betala 100 kronor per dygn utöver traktamentet, som för kylmontörer är 380 kronor.

● Föräldralediga får 10 procent av lönen, i tillägg till föräldrapenningen, under två månader av föräldraledigheten.

Arbetsgivarna rekommenderas att bidra med minst 1 400 kronor per år till friskvård för de anställda. Kylavtalet följer LO-Svenskt Näringslivs uppgörelse om avtalspension.

NINA CHRISTENSEN

Danex

Errol

Plåtslagares lön höjs 4,50 kr

Plåtavtalen/

Även plåtslagarna fick ett treårigt avtal. Den utgående lönen höjs med 4,50 kronor per timme från den 1 juni.

De nya avtalen för byggplåt, ventilation och plåtbearbetning följer i princip Byggnads övriga avtalsområden. Den största skillnaden är att löneökningar börjar gälla den 1 juni i stället för 1 april. Senareläggningen gör att löneökningen under 2007 blir lite högre för plåtslagarna, 4,50 kronor per timme i stället för till exempel bygg- och anläggningsavtalens 3,20 kronor.

De viktigaste förändringarna i de tre avtalen är:

- Utgående lön höjs den 1 juni i år med 4,50 kronor per timme för yrkesarbetare. Den 1 april 2008 höjs utgående lön med 4 kronor per timme och samma datum 2009 med 3,50 kronor per timme.

- Grundlönen i avtalen höjs med 6,75 kronor per timme, till 120 kronor, den 1 juni i år. De följande två avtalsåren höjs grundlönen med 4 kronor per timme per år för att från den 1 april 2009 vara 128 kronor per timme.

- Prislisorna som används vid ackordsarbete räknas upp med 4 procent den 1 juni i år och lika mycket den 1 april 2008. Den 1 april 2009 räknas ackordspri-serna upp med 3,5 procent.

- Byggnads lyckades inte få gehör för sitt krav på ytterligare arbetstidsförkortning, utöver de fyra dagar som redan finns

i plåtavtalen. I stället fick man nöja sig med att plåtslagarna får en ledig dag extra de år nationaldagen infaller på en lördag eller söndag. Den lediga dagen ska tas ut under kalenderåret.

- Föräldralön införs under högst en månad för den som varit anställd mer än ett år och under högst två månader för den som varit anställd mer än två år. Den som tar föräldraledigt får tio procent av utgående lön, hälften betalas ut i början av ledigheten och hälften när ledigheten är slut.

- Semesterersättningen höjs från 12,8 procent av lönen till 13 procent från 1 april i år. Det innebär att plåtslagare får ut cirka 500 kronor mer i semesterersättning från och med 2008.

- Reglerna för permission ändras så att också barnbarn räknas som nära anhörig. Nytt är också att gemensam vårdnad räcker för att barn ska räknas som hemmaboende.

- Byggnads kommer i fortsättningen att få uppgifter som ligger till grund för lönegranskning genom plåtbranschens semesterkassa. Kassan som har flera uppgifter finansieras sedan tidigare genom en branschavgift på 3 procent. Avgiften är oförändrad.

- Ersättningen för resor i tjänsten höjs med 30 öre, till 3,10 kronor per kilometer för de första 1 000 milen. För resor i tjänsten över 1 000 mil höjs ersättningen med 50 öre per kilometer till 2,50 kronor.

INGEMAR DAHLKVIST

I KORTHET

Ställningsbyggare hotas av stopp

Arbetsmiljö/ Nordiska Entreprenad i Stockholm AB riskerar att få betala 150 000 kronor om företaget inte utbildar sina ställningsbyggare, och åtgärdar brister på fallskydd och ställningar.

Företaget, som bygger 35 studentbostäder i Stockholm, har hyrt in polska ställningsbyggare från ett svenskt bemanningsföretag.

- Ställningsbyggarna hade ingen utbildning. Det märktes på hur ställningarna var uppförda. De hade en rad olika brister. Det fanns också brister i fallskyddet, bland annat saknades fallskyddsräcken på vissa delar av taket, säger Anna Karin Nordlund, arbetsmiljöinspektör i Stockholm.

5,4 procent utan jobb i april

A-kassa/ Arbetslösheten fortsätter att sjunka bland Byggnads medlemmar.

I april var 5 220 medlemmar i Byggnads a-kassa utan jobb.

Från mars till april minskade antalet medlemmar i Byggnads a-kassa som stod utanför den öppna arbetsmarknaden med cirka 400 personer, till 5 220, eller 5,4 procent av medlemsantalet.

Av de 5 220 var 4 216, eller 4,4 procent av medlemmarna, öppet arbetslösa.

Den öppna arbetslösheten var högst i Västernorrland där

319, 9,2 procent, av medlemmarna i a-kassan var utan jobb. Lägst arbetslöshet hade Kronobergs län. Bara 15 personer var öppet arbetslösa, 1,1 procent av de 1 399 medlemmarna.

Skanska i mut-härva i Argentina

Utland/ Mutsandalen, som är kopplad till utbyggnaden av en gasledning i norra delen av Argentina, samt ytterligare byggprojekt i Peru och Argentina, gäller både mutor och svarta pengar. Över 40 miljoner kronor misstänks ha gått bland annat till statliga tjänstemän.

En ljudfil som presenterats i domstol avslöjar en före detta högt uppsatt chef för omfattande korruption inom flera av företagets byggprojekt. Innehållet i ljudfilen var så brännande att den argentinske presidenten Néstor Kirchner, valde att omedelbart sparka två högt uppsatta statliga tjänstemän.

Klättrade på ställning - föll

Byggolycka/ En byggnadsarbetare ramlade ner från en ställning och fick föras till sjukhus. Olyckan inträffade den 2 maj i centrala Stockholm när Balco AB skulle avetablera en arbetsplats. Byggnadsarbetaren var anställd i företaget.

Mannen höll på att riva en ställning och klättrade på utsidan av ställningen. Då tappade han greppet och föll till marken.

Flottsbro

I KORTHET

Flest byggolyckor i Västernorrland

Arbetsmiljö/ Västernorrlands län ligger sämst till i statistiken över arbetsolyckor inom byggbranschen. Totalt inträffade 124 olyckor med sjukfrånvaro i Västernorrland 2006, enligt Arbetsmiljöverket.

I länet inträffade 16 arbetsolyckor per 1 000 förvärvsarbete. Därefter kommer Jönköpings och Västerbottens län med 15 arbetsolyckor per 1 000 förvärvsarbete inom bygg.

Om man räknar ihop antalet anmälda arbetsolyckor i dessa tre län blir det totalt 363 anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro. De som klarade sig bäst var Gävleborg, Dalarna och Kalmar med 10 arbetsolyckor per 1 000 förvärvsarbete.

Även när det gäller anmälda arbetssjukdomar ligger Västernorrlands län sämst till, med 8 fall per 1 000 förvärvsarbete. I siffror blir det 66 fall.

Genomsnittet för byggsektorn är 4 fall på 1 000 förvärvsarbete.

Hel avgift även för sjukskriven

Medlemsavgift/ Långtidssjukskrivna får betala lika mycket i höjd fackavgift som arbetande medlemmar. Heltidsarbetslösa slipper undan med halva höjningen.

Den 1 maj höjde Byggnads medlemsavgiften med 155 kronor per månad. I och med att granskningsarvodet tas bort

så antas de flesta ändå få mer pengar över. Men Bengt Håkansson, rörmontör från Kalmar, är inte nöjd. Han tycker det är fel att han och andra långtidssjukskrivna måste betala hela höjningen.

- Det är så dåligt att straffa oss som redan har det tufft. De tar bort granskningsarvodet och kompenserar med att höja fackavgiften. Det ena tar ut det andra utan att i slutänden tillföra något gott till oss medlemmar.

Leif Nyberg på Byggettan i Solna, tycker att det är fel att långtidssjukskrivna får betala 155 kronor per månad medan heltidsarbetslösa bara betalar hälften.

- Det är orättvist och inget som vi kan försvara. De sjukskrivna borde också få höjningen halverad.

Skanskadirektör tar över BI

Byggarbetsgivare/ Leif Stridh, vice vd på Skanska Sverige, är ny ordförande i Sveriges Byggindustrier (BI).

Den erfarna Skanska-chefen valdes på årets byggstämman. Han efterträder NCC:s koncernchef, Olle Ehrlén, på posten.

Leif Stridh har arbetat på Skanska sedan i slutet av 1960-talet.

Inhyrd får samma lön som ackordslaget

Bemannings/ Sveriges Byggindustrier (BI) och Byggnads har kommit överens om lönerna för byggarbetsgivare som arbetar i bemanningsföretag. Det gäller arbetsgivare som är med i BI.

Överenskommelsen ger bemanningsföretag, som bedriver arbete inom bygg och anläggningsavtalets områden, möjlighet att gå med i Sveriges Byggindustrier.

Det innebär att de omfattas av BI:s avtal med Byggnads. Det får till följd att löner och anställningsvillkor, hanteras inom ramen bygg- och anläggningsavtalen. Bemanningsföretag ska kontrolleras ha F-skattsedel, vara momsregistrerade och ha registreringsbevis och kollektivavtal.

● De som jobbar i bemanningsföretag har rätt till samma lön som ackordslaget om det är prestationslön på arbetsplatsen.

● Utgående tidlön för en inhyrd arbetstagarer får inte understiga förra årets genomsnittliga tidlön i avdelningen, med tillägg för den senaste avtalshöjningen.

● Anställning i ett bemanningsföretag gäller till vidare om inte annat avtalats.

● Bemanningsföretaget och arbetstagareren kan träffa skriftlig överenskommelse om anställning för viss tid men kontraktet

får inte överstiga 6 månader.

● Under den tid då arbetstagareren inte är utbokad, får den anställda grundlön enligt byggavtalets allmänna bestämmelser.

● Vid anställningstillfället ska arbetskyldighetsområdet fastställas skriftligt i anställningsbeviset.

● Arbetstagareren får inte jobba på andra tider än motsvarande yrkesgrupper hos det inhyrande företaget.

Byggnads har tidigare inte haft någon överenskommelse med BI om bemanningsföretag. I stället har ett avtal mellan Byggnads och Almega tillämpats, men enligt Torbjörn Hagelin, ombudsman på Byggnads, var efterlevnaden dålig.

- Ofta får vi inom Byggnads inte ens reda på att företaget existerar. En stor andel av företagen är tyvärr grå eller svarta firmor. Den här överenskommelsen gör att de företag som hyr in folk från bemanningsföretag får en mer aktiv roll. Det är bra, säger Torbjörn Hagelin.

Tomas Weis, förbundsjurist på Sveriges Byggindustrier, är också nöjd.

- Vi har fått tydligare löneregler. Det är bra för BI-företagen att de kan anlita bemanningsföretag som är medlemmar i BI. Det blir enklare.

NINA CHRISTENSEN

Nordisk Kartro

EG-domare ger godkänt för blockad

99 miljoner kronor i förlust för Byggnads

MARCUS JOHANSSON

I december 2004 pågick Byggnads blockad mot Laval i Vaxholm.

Vaxholmskonflikten/

Den svenska modellen får godkänt men den svenska strejkrätten får inte inkräkta på andra grundläggande rättigheter i EU:s fördrag.

Det är huvudinnehållet i det utlåtande i Laval-målet som EG-domstolens generaladvokat lämnade den 23 maj.

Den strejkrätt som varje nation i EU själv ska fatta beslut om begränsas av EU:s grundläggande lagar, de så kallade fördragen. Det slår EG-domstolens generaladvokat i Laval-målet, Paolo Mengozzi, fast i inledningen av sitt utlåtande inför domstolens beslut i höst.

Samtidigt framhåller generaladvokaten strejkrätten som en grundläggande rättighet med starkt skydd i EG-rätten.

Och han ger klartecken till den svenska modellen, med kollektivavtal som ser till att svenska regler för lön och andra grundläggande anställningsförhållanden gäller också för utländska företag som vill erbjuda tjänster i Sverige.

MENGOZZI FÖRESLÅR att EG-domstolen, när den tidigast i augusti i år fattar beslut i Laval-målet, slår fast att Sverige införlivat EU:s regler i utstationeringsdirektivet på ett godkänt sätt. Han ger också klartecken till, lex Britannia, den ifråga-

sätta regel som tillåter konfliktåtgärder mot utländska företag även om de har kollektivavtal i hemlandet.

Samtidigt förslår han att domstolen ska lägga en omfattande uppgift på Arbetsdomstolen (AD). AD ska, efter EG-domstolens utslag, reda ut om Byggnads blockad mot Laval un Partneri under hösten 2004 motiverades av ett allmänintresse, det vill säga att skydda de lettiska byggnadsarbetarnas intressen och/eller de svenska byggnadsarbetarnas rätt att försvara sina anställningsvillkor.

MENGOZZI KRÄVER ett omfattande utredningsarbete för att säkerställa att blockaden inte i själva verket syftade till att diskriminera det lettiska företagens rätt att tillhandahålla tjänster i Sverige.

– Det här är väldigt glädjande för oss, även om man inte kan vara säker på att domstolens utslag kommer att bli likadant, sade Byggnads ordförande Hans Tilly till TT efter att ha tagit del av utlåtandet.

Byggnads advokat, Peter Kindblom, poängterar att generaladvokatens yttrande inte innebär ett avgörande.

– I kontroversiella mål är det inte alls ovanligt att domstolens beslut skiljer sig från yttrandet, säger han.

INGEMAR DAHLKVIST

Bokslut/

Byggnads förbunds kontor gick back med 99 miljoner under 2006. En stor del av underskottet utgörs av engångsavsättningar till pensionsstiftelsen.

Resultatet av den ideella verksamheten, som finansieras av medlemsavgifter, var minus 99 miljoner kronor år 2006.

Resultatet belastades med en särskild avsättning till Byggnads pensionsstiftelse som uppgick till 37 miljoner, inklusive kostnad för särskild löneskatt.

Förbundskontoret förvaltar pensionerna åt både förbundets- och avdelningarnas funktionärer.

Om man tar hänsyn till detta, samt lokalhyra och opinionsbild-

ning, som ska täckas av kapitalavkastningen, så kvarstår ett underskott på cirka 45 miljoner.

Fastighetsförvaltningen redovisar en förlust efter avskrivningar på 3,8 miljoner.

DE FINANSIELLA investeringarna gav en rejäl vinst och uppgick till 171 miljoner kronor, vilket omfattar realiserade vinster och förluster, utdelningar, räntor samt nedskrivningar.

Förbundets egna kapital var cirka 1,9 miljarder vid årets slut. Förbundskontoret ska under kongressperioden arbeta för att spara 20 miljoner kronor årligen.

Byggnads 29 avdelningar är egna juridiska personer med egen ekonomi.

NINA CHRISTENSEN

TJB försäljning

BYGGGANDET HAR SLAGIT I TAKET

Analys/ Under första kvartalet 2007 sjönk antalet arbetade timmar bland trä-, betongarbetare samt murare (TBM-gruppen) med cirka 1 miljon timmar, eller 4,6 procent. Det är en betydligt större minskning än samma kvartal 2006 vilket kan tyda på att byggandet nått en nivå där det inte kan öka mer.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

Trä-, betongarbetare samt murare	Andel %	PRESTATIONSLOÑ		TIDLON	
		1 kv 2007	Ändring från 1 kv 2006	1 kv 2007	Ändring från 1 kv 2006
Borås	19,8	149,08	-2,2	137,53	3,3
Dalarna	16,2	154,94	-0,2	132,97	1,3
Gästrikland	15,4	158,11	6,0	136,71	2,2
Göteborg	14,8	159,11	4,3	141,44	3
Halmstad	23,8	156,93	2,5	134,04	2,7
Helsingborg	28,3	160,23	1,9	133,98	1,8
Hälsingland	11,4	161,71	4,4	130,08	2,7
Jämtl.-Härjed.	29,1	156,88	10,3	131,27	3,9
Jönköping	15,4	164,38	3,7	137,98	4,0
Kalix	31,9	156,87	5,3	143,72	10,2
Kalmar	19,5	157,84	6,3	136,52	4,0
Kiruna	-	-	-	142,10	9,1
Kristianstad	7,8	156,52	2,1	134,36	4,0
Linköping	27,9	171,27	3,2	142,16	2,9
Luleå	24,5	167,90	5,4	140,79	5,6
Lund	41,5	164,41	3,4	134,58	2,9
Malmö	27,3	164,47	2,1	136,80	1,9
Mälardalen	19,9	162,64	6,0	137,70	1,5
Norrköping-öst	13,8	154,29	-3,1	140,98	3,8
Piteå Skellefteå	21,7	165,69	7,4	136,69	3,4
Stockholm	25,3	171,31	3,9	140,60	2,7
Sundsv.-Ådalen	30,2	148,61	5,4	125,04	-2,2
Sydost	19,3	158,11	6,6	134,96	4,5
Umeå	32,2	168,56	5,3	145,73	7,3
Uppsala	24,9	166,42	2,7	139,38	4,3
Värmland	20	160,60	7,4	136,01	4,3
Väst	33,1	154,16	5,7	134,79	5,3
Örebro	26,8	168,15	12,8	130,13	-2,2
Örnsköldsvik	17,9	161,64	1,3	135,83	3,2

Antalet arbetade timmar som redovisas i Byggnadslönestatistik har ökat de senaste åren. Undantagen som bekräftat regeln brukar infalla under de första kvartalen varje år. Då sjunker timantalet eftersom många projekt slutförs till årsskiftet.

I år sjönk antalet timmar i TBM-gruppen mer än vanligt under det första kvartalet. Jämfört med fjärde kvartalet 2006 försvann cirka en miljon arbetstimmar vilket motsvarar 4,6 procent.

Det sjunkande timantalet kan tyda på att byggandet har nått sitt kapacitetstak, det vill säga en nivå då resurserna inte räcker till mer. Vintern har varit full av larm om arbetskraftsbrist, material- och utrustningsbrist samt kraftigt stigande priser på byggmaterial och maskiner. Nyligen kom uppgifter om uppskjutna igångsättningar av projekt på grund av att priserna på byggmaterial skjutit i höjden.

Men Byggnads lönestatistik för första kvartalet ger inget tydligt besked om minskat byggande. Anläggningsbyggandet ökar kraftigt liksom antalet arbetade timmar i vvs-branschen. Jämfört med första kvartalet 2006 är antalet arbetade timmar i bran-

schens som helhet fortfarande på väg uppåt.

Om branschen nått taket så har det skett utan att löneökningarna rusat i väg. Under första kvartalet var löneökningstakten fortfarande måttlig, i nivå med avtalade löneökningar. Lönestatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att industrins löner ökar snabbare än lönerna i byggbranschen.

Den verklighet som lönestatistiken speglar stöder inte byggarbetsgivarnas bullriga kritik mot branschens lönebildning.

I TBM-gruppen har nu Stockholm återtagit tätpositionen i prestationslönestatistiken. Med en genomsnittsförtjänst på 171,31 kronor per timme petar man ner Linköping från tronen. Där har man i stället satsat på att få upp ackordsandelen och tidlönerna.

Ställningsbyggarna arbetar inte längre på ackord som utgår från prislistan. I Malmö höll ställningsbyggarna på Skånska Ställning fast vid listan länge, ända till företaget blev uppköpt.

- Det är fortfarande många som arbetar på beting. Men prislistan är helt borta, delvis beroende på att den är för dålig, säger Freddie Åkerblom, ombudsman på Byggnads i Malmö. ●

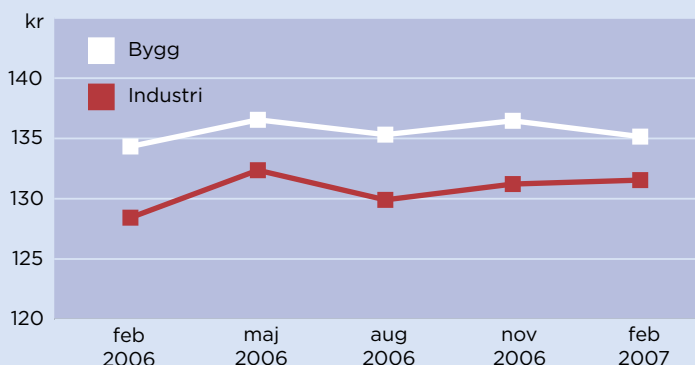
LÖNER YRKE FÖR YRKE

1 kvartalet 2007	Lön per timme	Förändring, procent	Andel av timmar
TBM-gruppen			
Ackord	165,25	3,4	18,8
Övrig prestationslön	154,85	-1,7	4,6
Tidlön	137,82	3,1	76,6
Tid- och prestationslön	143,78	3,5	
VVS			
Tid- och prestationslön	149,54	5,4	
Ackordsandel 3,3 %			
Anläggning			
Prestationslön	170,40	5,4	15,3
Tidlön	140,11	1,5	84,7
Tid- och prestationslön	143,17	3,6	
Maskinförare			
Tidlön	133,43	1,2	
Glas			
Tid- och prestationslön	131,03	2,8	
Ackordsandel 2,9 %			
Pappläggare			
Prestationslön	144,67	4,2	13,0
Tidlön	132,81	0,9	87,0
Golvläggare			
Prestationslön	164,03	4,9	14,2
Tidlön	137,62	2,4	85,8
Ställningsbyggare			
Tid- och prestationslön	131,05	2,2	
Ackordsandel 0 %			
Undertaksmontör			
Tidlön	132,06	-1,9	

LÖNER I BYGG OCH INDUSTRI

SCB:s konjunkturstatistik, genomsnittlig timlön exklusive övertid, i byggbranschen och i gruvor, mineralutvinning samt tillverkningsindustri.

Gunnar Ericsson, Byggnads förhandlingschef, är nöjd.

”MED VÅR STRUKTUR MÅSTE VI HA KONTROLL”

Namn: Gunnar Ericson
Aktuell som: Ansvarig på Byggnads för de nya kollektivavtal som blev klara i april och maj
Mest nöjd med: Att han blev utnämnd till avtalsvärsting av motparten Bo Antoni, vd på Sveriges Byggindustrier

► Lönestatistiken visar strax över tre procent i löneökningar och tecken på att ökningstakten i byggandet avtar, är du oroad?

– Taket för kapaciteten i branschen är nog nära. Men samtidigt ökar antalet timmar på anläggningssidan fortfarande.

”Jag är nöjd med att vi sköter avtalsbevakning själva nu”

Men det går inte att dra säkra slutsatser, varken om löner eller konjunktur.

► Avtalen gav mer i plånboken till alla men det är bara de som är medlemmar som får betala för avtalsbevakning, är du nöjd?

– Jag är nöjd med att vi sköter det här med avtalsbevakning själva nu, utan inblandning av arbetsgivarna. Seko och elektrikererna fick visserligen en del pengar för att avveckla granskning och lönebevakning men jag tror inte att vi förlorar på sikt på att själva ta hand om finansiering av lönegranskningen. Med tanke på vår struktur, med ständigt nya arbetsplatser och företag, måste vi ha kontrollen.

► Anläggarna och de som arbetar på hängavtalsbundna företag ska få 3,30 kronor mer per timme för avvecklingen av granskning, tror du de får det?
 – Det ska bli intressant att se. Vi kommer naturligtvis att bevaka det extra. ●

Glasliften, som Patrik Persson använder, kan rullas genom en dörröppning som är 68 centimeter bred. Den klarar upp till 250 kilos last.

Lyften som sparar på kroppen

● **Utslitna knän, värkande ryggar och klämda fingrar har länge varit ett problem för glasarbetare på byggen. En eldriven glaslift som kan lyfta och fixera tunga glasrutor kan råda bot på det.**

Glaslift 250 är en el-hydraulisk skylift i miniatyr som går att ha inne i lägenhetsbyggen. Efter en mindre justering går den att köra genom dörröppningar med bara 68 centimeters bredd.

Längst ut på lyftarmen sitter upp till tolv vacuumsugkoppar. Baktill på maskinen finns plats för sex motvikter. Med samtliga på plats kan liften hålla 250 kilo tunga glasrutor på en maxhöjd av två och en halv meter.

Patrik Persson, glasarbetare på Peab-bygget på Ringgatan i

Malmö tycker att liften är bra att jobba med.

– Det enda negativa jag kan komma på är att den är relativt tung och kan ibland vara trög att få över rör och grova kablar som ligger på golvet. Men på det stora hela är den bara bra och man slipper att klämma fingrarna, säger han.

Kenneth Persson, platschef på samma bygge, håller med och har bara hört bra saker om glasliften. De har haft den på bygget i fyra månader och kommer att använda den till alla 234 lägenheterna och de åtta butikerna som ska byggas.

Det är företaget Kranpunkten AB, i Förslöv söder om Båstad, som säljer och hyr ut Glaslift 250. Ågarna hade letat länge efter en

smidig glaslift och hittade den slutligen i Danmark. I höstas skrevs avtal med tillverkaren och sedan dess har Kranpunkten sålt över tjugo stycken i Sverige och Norge. Ett tiotal liftar finns även för uthyrning.

Thomas Eriksson, marknadschef på Kranpunkten, tycker att allt gått över förväntningarna.

– Det är en bra och mångsidig maskin. Den är lätt att använda och vi hyr ofta ut den till glasmästare för kortare jobb. Danskarna använder den till att sätta gipsplattor och bänkskivor också.

Det enda som talar emot den, menar han, är kanske storleken och vikten. Ändå har ingen som hyrt eller köpt liften haft något att klaga på. En mindre och smidigare version är på gång, men

den kommer bara att ta vikter på omkring 100 kilo.

Glasliftens visades upp på byggmaskinmässan i Göteborg tidigare i år. Den blev mycket väl mottagen och fick nämndens hedersomnämning och arbetsmiljöpris. Jättekul, tycker Thomas.

– Det visar ju att marknaden har uppmärksammat den positivt. Förutom att det är bra för Kranpunkten känns det bra att liften underlättar jobbet för glasarbetarna och andra hantverkare.

MAGNUS BERGSTRÖM

TIPSA GREJER & GREPP!

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Stora bilden: En söndagsmorgon 1979 på ön Babaque. Johnny Persson svalkar sig med en banan och har siktet inställt på en fisketur. En kall kyltekniker hade ibland svårt att härda ut i den tropiska värmen.

Nedan: Johnny ser till så att jobbarkompisen Mats Andersson får en gammaglobulinspruta i rumpan.

Underst: Johnny handlar jordnötter. Hektopriset var 20 öre så det fanns ingen anledning att pruta.

Så blev Afrika Johnnys kontinent

I Gambia fick han en vän för livet, i Angola en k-pist uppkörd i ansiktet och på Bijagosöarna såg han människor jaga med pilbåge. Jobbet som kylmontör har tagit Johnny Persson till platser de flesta bara sett på tv.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO ANDRE DE LOISTED OCH PRIVAT

1965 var Johnny Persson 21 år. Han hade ett jobb i en klädaffär i Lund, men trivdes inte riktigt. På Arbetsförmedlingen fick han tips om en kurs i kylteknik och en ingivelse fick honom att hoppa på den. Den dagen blev det första steget i nästan 40 års äventyr som resande kylmontör.

När kursen var slut fick Johnny jobb på Termo Kyl i Helsingborg. På hösten 1971 fick han frågan om han vill åka till Gambia på ett jobb.

– Jag tvekade aldrig. Afrika lät spännande och jag hade aldrig varit så långt bort i världen förut.

När planet landade i Gambia klev Johnny av klädd i svart kostym och slips. Finkläderna åkte snabbt av i den extrema värmen och anpassades för det västafrikanska vädret. Jobbet gällde ett svenskt hotell i kuststaden Bakau som skulle utrustas med kyl- och frysrum. Han var ensam kylmontör, men hade tre unga gambianska män som medhjälpare.

– Först tyckte jag det var lite konstigt men de gjorde stor nytta med sånt de kunde och de tyckte det var roligt att lära sig om jobbet.

I Bakau sysselsatte sig Johnny med att vandra runt i staden och vart han än kom blev han vänligt bemött. Skolengelskan hemifrån dög fint till att få kontakt med folk. Det enda problemet var egentligen den afrikanska maten, som fastän den var god, orsakade jobbiga magsjukdomar.

1973 var det dags för ännu en resa till Bakau. Hotellbygget hade gjorts slarvigt och Johnny skickades för att byta ut fuktka-

dade kylrumsvägar. Även den här gången hade de hjälp av några lokala män. Johnny blev särskilt god vän med en som hette Kebba Fatty. När de tog farväl, efter att arbetet slutförts, trodde ingen av dem att de någonsin skulle träffas igen ...

Utanför Guinea Bissaus kust ligger ögruppen Bijagosöarna. På en av öarna, Babaque, skulle det byggas en isfabrik för att förse yrkesfiskarna med is. Året var 1979.

– Det var som att komma 500 år tillbaka i tiden. Bijagosstammen urholkar trädstammar för att få kanoter, jagar med pilbågar och klär sig i bastkjolar. Med våra ögon sett är de mycket primitiva. Men de är hjälpsamma och vänliga människor.

På Babaque byggde han, två jobbarkompisar och 20 lokala medhjälpare, allt från grunden: Elverk med Volvo Penta dieselgeneratorer, kylrum, ismaskin med islager, tre bostadshus och mycket annat. Isfabriken tog 14 veckor att bygga, men det skulle bli fler resor till Babaque för service och utbyggnad av fabriken. Sammanlagt tillbringade Johnny över ett år på paradisen.

Johnny fortsatte att varva jobb i Sverige med utlandsarbete. Under 1980- och 1990-talet arbetade han bland annat i Kuwait, Lettland, Uganda, Ghana och Guinea Bissau.

Johnny Persson, modell 2007.

Oftast gick resorna bra, men åren 1985–87 var han mitt uppe i inbördeskrigets Angola. Det vimlade av soldater överallt och Johnny blev ibland stoppad av patruller.

– När man får en k-pist uppkörd i ansiktet är man inte mallig, det kan jag lova. Men oftast ville de bara ha lite pengar och när de fick det så blev jag lämnad i fred.

Johnnys fru Barbro, som han varit gift med sedan 1967, har fått höra ändlösa historier om hans resor. De senaste tio åren har de gjort några afrikanska semesterresor tillsammans. I januari i år reste de till Gambia.

– Ett infall fick mig att fråga en taxichaffis om han kände min gamle kompis Kebba Fatty. Han skrek rakt ut; Kebba! Han bor granne med mig i min by!

På eftermiddagen samma dag träffades de efter 34 år och det blev en lång hård kram. Kebba jobbar numera som kyltekniker och har tre fruar och sexton barn. Men han tjänar bara motsvarande 450 kronor i månaden och Johnny ska därför åka ned med lite kläder och husgeråd för att hjälpa till med vad han kan.

Johnny Persson fyller snart 63 år och kan se tillbaka på ett intressant och givande yrke som han gärna föreslår till andra. Svensk kylteknik har haft, och har, mycket bra rykte utomlands. I höst går han i pension, men det betyder inte att den äventyrslystne kylmontören kommer att sluta resa. Och kanske, skulle han kunna tänka sig att flytta utomlands.

– Men absolut inte till spanska solkusten eller något annat ställe som kryllar av svenskar. Nej, i så fall får det bli någonstans i Afrika. För Afrika, det är min kontinent. ●

Han har haft samma hammare i 45 år

**Trogen vän/
Håkan Karlsson köpte en hammare när han började som snickarlärling för 45 år sedan. Den har varit honom trogen sedan dess.**

Håkan Karlsson har arbetat hela sitt yrkesverksamma liv som byggnadssnickare, är erkänt duktig, har arbetat med service och mindre byggen, främst på landsbygden runt om i Skaraborg. Fullt normalt och ingenting särskilt med det. Men så har vi ju det här med Håkans hammare...

Håkan har haft samma hammare i 45 år. När han började sommarjobba som snickarlärling 1962 köpte han en helt vanlig Stanley-hammare 16 oz med stålskaft och gummihandtag. Sedan har den hängt med, när Håkan började jobba heltid direkt efter folkskolan och dagligen i arbetet därefter. Samma hammare hela tiden.

– Jag har bytt gummihandtaget två gånger men aldrig krökt den, berättar Håkan.

EVERT BLOMKVIST

Hammarhuvudet är faktiskt slitet, ordentligt rundat och tillverkarens namn har för länge sedan slitits bort. Håkans hammare har använts så gott som dagligen. Eftersom han har arbetat på en liten firma med mindre objekt har det aldrig blivit några längre perioder med exempelvis gipsskrivning, så hammaren har blivit flitigt använd.

– Jag brukar säga att när hammaren går av då går jag hem, så

arbetsledaren gillar inte att jag lånar ut den, flinar Håkan.

Håller hammaren de åtta år Håkan har kvar till pensionen så platsar den antagligen bakom glas och ram i vardagsrummet eller på museum.

De flesta snickare har väl krökt, slagit av eller tappat åtminstone någon hammare i livet. Eller finns det fler gamla hammare ute på byggena ...?

EVERT BLOMKVIST

Så slitet blir en hammare som använts i 45 år. Håkan Karlsson hoppas att den håller de åtta åren till pensionen.

BÖCKER

Mig äger ingen av Åsa Linderborg

Uppväxt/★★★★

Härdarmästare Leif Andersson arbetar på Metallverken i Västerås – eller mentalvärken som han säger när bara dottern Åsa hör på.

Arbetet är hans identitet och hans värsta fiende. Han drömer om en klasslös värld. Åsa Linderborgs hyllade uppväxtskildring är spännande och medryckande. Men kärleken och kanske en dos skuld känslor gör att det vuxna perspektivet

ibland blir svårt att skilja från barnets upplevelser. 10

Moderna Indien av Per J Andersson

Reseguide/★★★★

Kaffe latte-kulturen kommer starkt. Av de en miljard människorna i Indien lever allt fler på samma materiella nivå som vi i Europa. Allt fler kan ta samma jobb som vi – fast billigare. Nyttig läsning inte bara för den som fortfarande tror att

Indien mest är curry, rökelse och fattigdom. KP

Kodnamn frisör av Semmy Stalhammer

Överlevare/★★★

Berättelsen om en judisk man, som inte bara överlever nazisterna, utan även den starka antisemitismen i Polen. AS

Bergsprängardottern som exploderade av Lo Kauppi

Dokumentärroman/★★★★

Alldeles fruktansvärt bra! Om

Lena som tar ansvar för en hel familj där bergsprängarpappan super. Hon döljer, ställer till rätta och flyr. Och till slut, när hon äntligen accepterar sig själv, berättar hon hela historien från en utsiktspunkt som få andra varit i närheten av. Det bästa som givits ut om döttrar till alkoholiserade pappor, en rätt vanlig genre just nu. En läsoplevelse som lämnar en stark, överväldigande känsla av ny insikt efter sig. (Och respekt för Lo Kauppi.) 10

Huvudstad måste bygga miljövänligt

USA/ I Washington måste snart alla nya byggnader vara miljövänliga. Storstaden är den första i USA att anta nya hårda lagar för byggbranschen. Huset i USA:s huvudstad ska byggas så att man sparar energi och vatten, återanvänder material och uppmuntrar till promenader. En nystiftad lag gäller från och med 2008 för alla byggnader och bostäder som finansieras med offentliga medel. För den privata marknaden införs de nya reglerna först år 2012 för byggnader med en yta på mer än 5 000 kvadratmeter.

MIKAEL JÄGERBRAND

Äldre hus måste inte miljöanpassas:

Bedragare låtsas vara tv-byggare

Falska brev/

Tv-snickaren Mattias Särnholm och hans målarkompis Johnnie Krigström har drabbats av bedragare. Någon försöker i deras namn få tillgång till rika människors bostäder.

Ett antal personer som bor i herrgårdar och andra lyxbostäder har den senaste tiden fått erbjudande om att vara med i Kanal 5:s succéprogram Roomservice. I ett brev får husägaren erbjudande om att få omfattande, kostnadsfria renoveringar utförda av programmets kändissnickare Mat-

tias Särnholm och målaren Johnnie Krigström.

Problemet är att breven är falska. Programledningen har inga planer på några herrgårdsrenoveringar. Troligtvis är det bedragare som vill in i folks bostäder som ligger bakom brevet. Ett krav från brevskrivarna är nämligen att de boende under "renoveringen" måste lämna huset två timmar under fyra olika tillfällen. Breven har retat upp Johnnie Krigström.

– Sluta med era jävla dumheter, uppmanar han bedragarna i Aftonbladet.

JOHAN SJÖHOLM

SKÅL FÖR HUNDEN

Bitrådet i djuraffären frågade en kund om skulle köpa vattenskål till hunden om hon vill

ha en skål med texten "För hunden". – Det behövs inte, svarade hon. Min man

dricker inte vatten – och min hund kan inte läsa.

JOHAN SJÖHOLM

SCANPIX

” Jag är glad att folk slutat att skrika så att dom kan sitta ner och lyssna på vad jag faktiskt gör.”

Annika Lantz, omstridd radioröst (M magasin)

” Han har ju blivit rena livbojen för Sveriges ståuppkomiker.”

Johan Glans, ståuppkomiker, om Carl Bildt (Icakuriren)

” Ju längre jag kommit i karriären desto mer inser jag att det mesta inte är så märkvärdigt när man väl är där.”

Robert Gustafsson, komiker (Vi)

” Självt hamnar jag nog i koldioxidhelvetet, eftersom jag kör motorcykel och flyger mycket. Det finns många val att göra, man ska tänka över vad man kan avstå.”

Pererik Åberg, tv-meteorolog och klimat-programledare (ttspektra)

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till a.s@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

MATLÅDAN

Köttbullar med lingongräddsås (4 personer)

● 0,6 kg köttfärs (gärna svensk blandfärs)

● 1 dl ströbröd

● 2,5 dl mjölk

● 3 msk finhackad eller rivna gul lök

● 1 ägg

● 2 stänk worchestershiresås

● Salt & svartpeppar

Såsen:

● 1 dl vatten

● 3 dl matlagingsgrädda

● 1/2 msk vinbärsgelé

● Frysta lingon

1 Blanda mjölk och ströbröd, låt svälla 5 min.

Blanda i färsen och löken, salt och peppar. Rör sedan ihop allt till en jämn smet.

2 Rulla stora köttbullar och stek i smör på medelvärme.

3 När du är färdig med det så häller du av överflödigt fett och slår på vatten och grädda. Koka upp och tillsätt gelé och eventuellt salt och peppar. Avsluta med lingon. Smaklig måltid!

MICKE SELANDER

MATS FOGEMAN

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm
tel 08/728 49 00

MÄLARDALEN

Hemdalsvägen 1, Västerås
tel 021/17 87 00, fax 021/41 04 13

Strängnässektionen: sekt.möte
tis 19 jun, kl 18.30. Arbetarrörel-
sens hus, Strängnäs.

UPPLAND

Portalgatan 6A
tel 018/19 45 00, fax 018/19 45 01

Uppsalasektionen: medl.möte
mån 4 jun, med avfärd kl 17 från
Portalg 6 A till Dannemora gru-
vor. Mötet börjar kl 18. Kort info
om avtalet.

VÄRMLAND

Posthornsgatan 8, Karlstad
tel 054/87 58 00, fax 054/83 47 42

Dejesektionen: sekt.möte fre 1
jun, kl 19. Folkets hus.

Filipstadsektionen: sekt.möte
mån 4 jun, kl 19. Folkets hus.

Säfflesektionen: sekt.möte tor 14
jun, kl 18.30. Fackens hus.

Hagforssektionen: fiskedag lör 2
jun, kl 14. Starrkärr.

KALIX

Centrumvägen 33C
tel 0923/147 55 fax 0923/165 88

Haparandasektionen: medl.
möte tor 7 juni, kl 18. Haparanda
hamn.

Överkalixsektionen: medl.möte
tor 7 jun, kl 18. Lappberget.

Övertorneåsektionen: bastukväll
fre 15 jun, kl 18. Kattilakoski alt
Naarajärvi.

annons helpman

VILL DU ANNONSERA...

... om möten eller andra fack-
liga aktiviteter? Kontakta
Leila Hanni, telefon
08-728 49 51 eller mejla:
leila.hanni@byggnads.se

annons cramo

DE SMÅ SKA BLI STARKA

En av alla våra mindre yrkesgrupper är glasmästeriarbetarna. För dem har vi ett speciellt avtal. Och för dem har vi varje år en konferens.

Jag hade nyligen nöjet att vara med på denna konferens, förlagd till det vackraste vi har, Rönneberga på Lidingö.

Det är alltid givande att umgås yrkesgruppsvis. Lönerna är självfallet en huvudfråga. Våra glasarbetare tjänade i snitt cirka 131 kronor i timmen första kvartalet i år. Det blir cirka 22 800 kronor i månaden. Och det är 12:22 kronor respektive 2 100 kronor under genomsnittet för våra medlemmar.

Siffrorna kommer från vår snabba och tillförlitliga lönestatistik.

De därefter avtalade höjningarna är extra välkomna för denna grupp. Och mer behövs. Jag tror inte man ska skruva upp förväntningarna på att det går att åstadkomma så mycket vid centrala förhandlingsbord. I stället får man förlita sig på lokal aktivitet i form av vår oslagbara samverkan mellan berörda medlemmar och avdelningarnas förhandlarproffs.

Vår stockholmsavdelning, Byggettan, har gjort en drive i glasbranschen. Genom att besöka glasmästerierna, tala med dem som jobbar där – också arbetsgivaren – om löner och

annat fann man exempelvis en underbetald lärling. Han fick 86 300 kronor retroaktivt. Tolv gick in som nya medlemmar. God fortsättning följer, hoppas jag.

På liknande sätt bör vi satsa på att söka upp andra mindre arbetsplatser, informera, diskutera och – inte minst – rekrytera medlemmar.

”De tiotusentals som jobbar här bör inte bara vänta på att avdelningen söker upp. Ta själv kontakt med avdelningens folk!”

Mycket finns att göra på de mindre arbetsplatserna. Men de tiotusentals som jobbar här bör inte bara vänta på att avdelningen söker upp. Ta själv kontakt med avdelningens folk!

Jag hoppas och tror att vi under de närmaste åren ska bli lika bra på små arbetsplatser och små företag som vi är på på storbyggena och i storföretagen. Var vi än finns, ska vi vara ett kampförbund för byggnadsarbetarna.

De nya avtalen ger oss rätt till insyn. Inte bara för att analysera utan också för att handla. För vi är ett löneförbund, ett arbetsmiljöförbund, ett utbildningsförbund och ett kamratförbund.

Och vi är ett förbund som ska finnas i stort och smått i byggbranschen.

HANS TILLY

förbundsordförande

Telefon 08- 728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

...OM ARBETSTIDEN

Vi tvingades ut i strejk, bland annat för att få igenom en arbetstidsförkortning med en dag nästa år och en dag året därpå. Utlagt som daglig arbetstidsförkortning motsvarar detta två minuter per dag. Med den takten tar det 60 år att korta arbetstiden två timmar per dag. Sextimmarsdagen är inte nära.

...OM SEKO

Arbetsgivarna ska betala 40 miljoner kronor till Seko för att vårt grannförbund ska utbilda sina väg- och banbyggare i fackföreningskunskap. Det är framsynt. Liksom det är när vi i Byggnads nu ska storsatsa på att samla, informera och utbilda våra fackliga förtroendemän på av arbetsgivarna betald arbetstid.

...OM PINGSTEN

Måndagen den 28 maj kan bli extra tung. Ty då är det annandag pingst, men inte längre helgdag. Vi får hoppas att det vägs upp av att onsdagen den 6 juni är helgdag. Den bör bli extra festlig. Ty det är då ett gäng genom hårt kroppsarbete ska göra sin plikt och besegra Island i fotboll och föra oss närmare EM.

